

MARIAM TRAORE CHAZALNOËL
ALEX RANDALL

Raporda ifade edilen görüşler yazarların görüşleridir ve Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) görüşlerini yansıtmamaktadır. Rapor boyunca kullanılan ifadeler ve materyal sunumu, IOM'ın herhangi bir ülkenin, bölgenin, şehrin veya alanın veya yetkililerinin yasal statüsüne veya hudut veya sınırlarına ilişkin görüşlerini yansıtmaz.

IOM, insana yaraşır ve düzenli göçün göçmenlere ve topluma fayda sağladığı ilkesine bağlıdır. Hükümetler arası bir kuruluş olan IOM, uluslararası toplumdaki ortaklarıyla birlikte şu amaçlarla hareket eder: göçün operasyonel zorluklarının karşılanmasına yardımcı olmak; göç sorunlarının anlaşılmasına katkı sağlamak; göç yoluyla sosyal ve ekonomik kalkınmayı teşvik etmek; ve göçmenlerin insan onurunu ve refahını korumak.

Yayımcı: Uluslararası Göç Örgütü
17 route des Morillons
P.O. Box 17 1211 Geneva
19
Switzerland
Tel.: +41 22 717 9111
Faks: +41 22 798 6150
E-posta: hq@iom.int
Web sitesi: www.iom.int

Kapak fotoğrafı: Adalılar, Carteret Adaları'ndan ayrılırken IOM personeline veda ediyor. © IOM 2016/Muse Mohammed

Alıntı için: Chazalnoël, M.T. ve A. Randall, 2021. Göç ve iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı etkileri: Değerlendirmek ve harekete geçmek. Kaynak: Dünya Göç Raporu 2022 (M. McAuliffe ve A. Triandafyllidou, ed.). Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Cenevre.

ISBN 978-92-9268-134-0 (PDF)

© IOM 2021

Bazı hakları saklıdır. Bu çalışma [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode) (CC BY-NC-ND 3.0 IGO) altında kullanıma sunulmuştur.*

Daha fazla özellik için lütfen [Telif Hakkı ve Kullanım Koşullarına](#) bakın.

Bu yayın, ders kitapları gibi eğitim amaçları dışında, öncelikle ticari fayda veya maddi tazminat amaçlı veya bu amaca yönelik mecralarda kullanılamaz, yayımlanamaz veya yeniden dağıtılamaz.

İzinler: Ticari kullanım veya diğer hak ve lisans talepleri aşağıdaki adrese iletilmelidir: publications@iom.int.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

9

GÖÇ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN YAVAŞ BAŞLANGIÇLI ETKİLERİ: DEĞERLENDİRMEK VE HAREKETE GEÇMEK¹

Giriş

İklim değişikliği ve göç arasındaki ilişki, son on yılda politika gündeminde açıkça artan bir görünürlük kazanmıştır ve günümüzde bu karmaşık konuyu ele alma ihtiyacı hususunda çok daha fazla farkındalık oluşmuş durumdadır.² Artan siyasi ilgi, Güvenli, Düzenli ve Düzenli Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi³ kapsamında ifade edilen küresel ilkelerin geliştirilmesi ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC)⁴ kapsamında, Yerinden Edilenler için Görev Gücü aracılığıyla hazırlanan Tavsiyelerle kanıtlanmaktadır.⁵ Küresel tartışmalara paralel olarak, hem iklim değişikliği hem de göçle ilgili bölgesel politika diyalogları, Devletlerin değişen bir iklim koşullarında göç hareketlerinden etkilenen nüfusa fayda sağlayacak yönetim faaliyetlerini destekleyebilecek çözümlerin nasıl geliştirileceğini araştırmaktadır.⁶

Bu bağlamda kendimizi bir geçiş noktasında bulmaktayız. Politika ilkelerinin, özellikle ulusal ve yerel düzeyde, sahada eyleme geçirilebilir faaliyetlere çevrilmesi gerekmektedir. Bazı ülkeler, bu çabalar nispeten sınırlı kalsa dahi, iklim değişikliğinin göç üzerindeki olumsuz etkileriyle bağlantılı zorlukları ele almaya çalışan ulusal politikalar ve çerçeveler geliştirmişlerdir.⁷ İklim ve göçle ilgili politikaların geliştirilmesindeki en büyük zorluklardan biri, ilgili konuların karmaşık doğasıdır. Olumsuz iklim etkileri bağlamında göç çoğunlukla çok nedenlidir, çünkü göç etme kararı genellikle iklim şartları da dâhil olmak üzere farklı etkenlerin bir araya gelmesiyle şekillenir. Aynı zamanda, tayfunlar ve seller gibi ani başlangıçlı felaketlerden, deniz seviyesinin yükselmesi ve karasal bozulma gibi yavaş başlangıçlı süreçlere kadar çok çeşitli çevre ve iklim olayı göç etme kararını veya gerekliliğini etkileyebilir.⁸

Bu bağlamda anlaşılması güç diğer bir husus ise göçün çevresel değişim bağlamında alabileceği formlarla ilgilidir. İnsanlar sınırlı bir süre için veya kalıcı olarak yakına veya uzağa, ülke içinde veya sınır ötesine hareket edebilirler. Göçle ilgili konuları içeren ilk büyük iklim politikası belgesi olan 2010 Cancun Uyum Çerçevesi, zorunlu biçimlerden gönüllü göç hareketlerine birçok göç türünde sürekliliği özetlerken, iklim değişikliğine bağlı yer değiştirme, göç ve planlı yer değiştirme kavramına atıfta bulunmaktadır.⁹ Buna ek olarak, iklim değişikliğinin hareketsizler ve

1 Mariam Traore Chazalnoël, Kıdemli Politika Görevlisi, IOM; Alex Randall, Program Yöneticisi, İklim ve Göç Koalisyonu.

2 Traore Chazalnoël ve Ionesco, 2018a. 3 UNGA, 2018.

4 UNFCCC, 2019.

5 Yerinden Edilenler için Görev Gücü, uzmanlık tamamlayıcı özellikleri için seçilen, UNFCCC içinden ve dışından, IOM dâhil olmak üzere 14 üyeden oluşmaktadır. Görev Gücü'ne ilişkin daha fazla bilgi için bkz. <https://unfccc.int/>

6 Traore Chazalnoël ve Ionesco, 2018a. 7 IOM, 2018a.

8 Ionesco ve diğ., 2017.

9 UNFCCC, 2010.

geride bırakılan, bozulan arazilerden çıkış için gerekli imkânlarla sahip olmayan “sıkışıp kalmış” topluluklara etkisi üzerine daha fazla araştırma yapılmalı, ilgili politikalarda bu etkiye daha çok yer verilmelidir.¹⁰

Son on yılda, iklim değişikliği ve göç bağlantısı hakkında geniş çapta bilgiler üretilmiştir. Mevcut literatürün yakın tarihli bir meta analizi, “yavaş başlangıçlı iklim değişikliklerinin, özellikle aşırı yüksek sıcaklıkların ve kuruma koşullarının (yani aşırı yağış azalması veya kuraklık), göçün tetiklenmesine ani başlangıçlı olaylardan daha fazla göçü etkisi olduğu sonucuna varmıştır.” Yavaş başlangıçlı etkilere uyum sağlamak için hareket eden¹¹ göçmenler, göç etmek için gereken kaynakları toplamada daha fazla zamana sahip olabilirken, ani başlangıçlı olaylar kaynakları hızla tüketerek hareket etme yeteneğini azaltmaktadır.¹²

Göçmenlerin ifadesi: iklim kaynaklı göçün çok nedenli doğası

“Savaş olduğu için devletten herhangi bir destek almadık. Bu yüzden birden fazla etkenle mücadele etmek zorunda kaldık. Yan, kuraklıklar ve savaşla... Eğer savaş olmasaydı, o zaman kalabilirdik, ama şimdi topraklar yağmalandığı kalmayı talep etme hakkımız da kalmadı.”

İç hareketlilik, genellikle iklimle ilgili olaylardan etkilenmektedir. Ancak yaşanan değişim silahlı çatışma gibi diğer etkenlerle bir araya geldiğinde daha karmaşık hareketlilik kalıpları ortaya çıkabilir. Bu ifadede, değişen yağış, silahlı çatışma ve devlet kurumlarının ve desteğinin başarısızlığının karmaşık bir kombinasyonunun sonucu olarak uluslararası sınırların ötesine yapılan hareketleri görmekteyiz.

Bağlam:

Bu ifade, UNHCR ve Birleşmiş Milletler Üniversitesi'nde görev yapan araştırmacılar tarafından Doğu Afrika'daki mülteci ve yerinden edilmiş kişilerin deneyimlerine yönelik bir çalışma kapsamında toplanmıştır.

Kaynaklar: Afifi ve diğ., 2012; Brzoska ve Fröhlich, 2016.

Bu bölüm, politika ve bilgi boşluklarının devam ettiği bir alan olan iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı etkileri bağlamında göç hareketlerine odaklanmaktadır.¹³ Yavaş başlangıçlı iklim etkilerini ve göç sorunlarını anlama ve bu hususta eyleme geçme ile ilgili temel zorluklardan bazılarını sunmakta ve göç politikasının ve uygulamasının en acil zorluklardan bazılarını müdahalede nasıl bir rol oynayabileceğini araştırmaktadır. Bölüm boyunca, göçmenlerin ifadeleri, halktan insanların durumdan nasıl etkilendikleri ve politika yapıcılarının ilkeleri uygulamaya geçirirken göz önünde bulundurmaları gereken gerçeklerin neler olduğu canlı örneklerle göstermektedir.

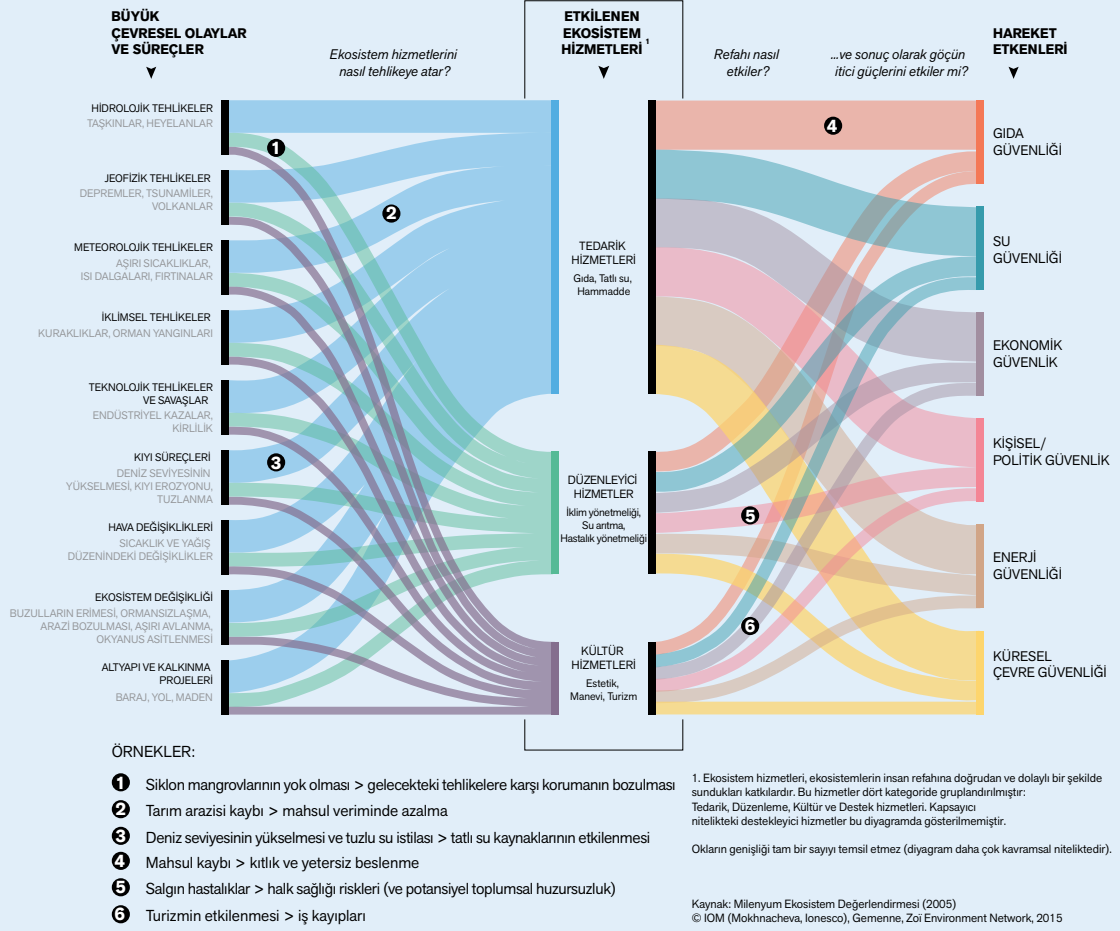
10 Heslin ve diğ., 2019.

11 Šedová ve diğ., 2021:3.

12 A.g.e.

13 IDMC, 2019.

Çevresel değişim, ekosistemler ve insan hareketliliği arasındaki bağlantılar

Ekosistemler, yavaş başlayan çevresel olaylar ve süreçler nedeniyle giderek daha fazla tehlikeye maruz kalmaktadır. Örneğin, ısı dalgaları tarım arazilerinin kaybına ve verimliliğin düşmesine yol açabilirken, deniz seviyesinin yükselmesi ve tuzlu su istilası tatlı su kaynaklarını tehdit edebilir. Yavaş başlangıçlı süreçler nedeniyle ekosistem hizmetlerinin tükenmesi, örneğin gıda ve su gibi temel kaynakların azalması yoluyla doğrudan insan güvenliğini etkileyebilir. Dolaylı olarak ise kıt doğal kaynaklar üzerinde çatışmaların patlak vermesine neden olabilir. İnsan güvenliğine yönelik tehditler, insanları alternatif gelir kaynakları ve temel ihtiyaçlarını karşılamamanın yollarını aramak için göç etmeye yönlendirebilir.

IOM, 2015'a'dan uyarlanmıştır.

Yavaş başlangıçlı iklim değişikliği etkileri ve göç: temel kavramlar ve mevcut bilgi durumu

Bu bölüm, iklim ve çevresel değişim bağlamında meydana gelebilecek zorunlu ve gönüllü hareket biçimlerini ifade etmek için “göç” kelimesini bir şemsiye terim olarak kullanmaktadır. Bu terminoloji, göç ve iklim değişikliği bağlantısı ile ilgili anahtar terimler için kapsamlı tanımlar geliştiren, IOM’ın süregelen çalışmalarıyla uyumludur (bkz. Ek A). Bu tanımlar normatif değildir ve uluslararası düzeyde uzlaşıyla belirlenmemişlerdir. Yapılan çalışmalara yönelik olarak, konu hakkında geniş bir çerçeve sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu, özellikle göçü yavaş başlangıçlı iklim etkileri bağlamında tartışırken yararlıdır, çünkü göç türü birçok farklı biçimde karşımıza çıkabileceği gibi, birden fazla itici etkenle ilişkilendirilebilir.

Göçmenlerin ifadesi: yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göç farklı biçimlerde meydana gelebilir...

“Büyükbabama, babam ve ben bu topraklarda çalıştık. Ama zaman değişti.

“Yağmur artık daha geç yağıyor. Bu yüzden üretim düştü.

Tek çözüm, en azından bir süreliğine, buradan uzaklara gitmek... Her yıl Wyoming’de 3-5 ay çalışıyorum. Bu benim ana gelir kaynağım. Ama köyümden sonsuza dek ayrılmak mı? Hayır. Burada büyüdüm ve burada kalacağım.”

İnsanlar değişen yağışların geçim kaynakları üzerindeki sonuçlarıyla başa çıkmanın bir yolu olarak hareket ettiklerinde, genellikle kalıcı bir hareket yerine, farklı yerler arasında tekrar tekrar hareket ederek dairesel veya mevsimsel bir göç düzenine girerler. Bu göç modelinin amacı, yağış düzensizliği dönemlerinde kaybedilen geliri telafi etmek, ancak geride kalan aile ve toplumla bağlantıyı da sürdürmektir.

Bağlam:
Bu ifade EACH-FOR araştırma programı tarafından alınmıştır. Görüşülen kişi Meksika kırsalındaki durumu ve ABD’ye göçünü anlatmaktadır.

Kaynaklar: Afifi ve diğ., 2012; Brzoska ve Fröhlich, 2016.

...ve farklı sonuçlara yol açar:

“Ürün satmak için yakındaki bir pazar taşındım. Kasaba beş saat uzaktaydı. kasabasına [yürüyerek]. Ayrıca kasabada marangoz olarak çalıştım. Yağmur yağdığında çiftliğe geri dönerdim. Ama benim yokluğumdan dolayı karım çiftçilik işini tek başına sürdüremedi. Yani bir noktada, uzun bir süre yağmur yağmamıştı ve bütün aile çarşı kasabasına göç etmeye karar verdi”.

İnsanlar kayıp gelirle başa çıkmak için hareket ettiklerinde nadiren uluslararası sınırları aşarlar. İnsanlar genellikle alternatif iş bulmak için mümkün olan en kısa mesafeyi kat ederler.

Bu vakada ailenin başlangıçta birlikte hareket etmediğini görebiliriz. Önce aileden biri gitti, ancak durum kötüleştiğinde bütün aile yeni yere taşındı.

Bağlam:
Bu ifade UNHCR ve Birleşmiş Milletler Üniversitesi tarafından yürütülen araştırma projesinin bir parçası olarak kaydedildi. Araştırmacılar, Doğu Afrika’daki kamplarda yaşayan mültecilerle ve yerlerinden edilmiş insanlarla yer değiştirme nedenleri hakkında konuştu.

Sources: Afifi et al., 2012; Brzoska and Fröhlich, 2016.

İklim etkileri bağlamında göç eden insanların nasıl tanımlanacağı sorusu, aynı zamanda önemli bir veri sorunudur. İklim göçünün ne olduğunu tanımlamak, ne tür verilerin toplanacağını ve analiz edileceğini belirler. Evrensel olarak üzerinde anlaşmaya varılan bir tanımın yokluğunda, IOM tarafından tanımlandığı şekilde iklim göçü standart bir veri kümesi uygulanamaz. Bununla birlikte, farklı veri kaynakları, yavaş başlangıçlı olayların şu anda göç modellerini nasıl etkilediğine ve gelecekteki kilit eğilimlerin neler olduğuna dair genel bir tablo oluşturulmasını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda üç tür veri özellikle yararlıdır: olumsuz iklim ve çevresel etkiler bağlamında hareket eden insanlarla ilgili mevcut veriler, gelecekte potansiyel olarak göç edebilecek insan sayısı ile ilgili tahminler ve risk altındaki topluluklarla ilgili veriler. Bir arada bakıldığında, bu farklı kaynaklar politika yapımcıların, özellikle ulusal düzeyde, gelecekteki eğilimleri şekillendirebilecek değişiklikler yapmalarına yardımcı olabilir.

İklim ve çevresel etkilerle ilişkili mevcut göç verileri

Son yıllarda, göç, çevre ve iklim değişikliği arasındaki bağlantıya ilişkin bilgi ve kanıt üretimi önemli ölçüde artmış¹⁴ ve - yavaş başlangıçlı olaylar ve felaketler dâhil - çevresel etkilerin küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeylerde göç yollarını nasıl etkilediğine dair daha iyi bir anlayış sunmaktadır. Her ikisi de yavaş başlangıçlı olaylar olan kuraklık ve çölleşme, CliMig Veri Tabanında toplanan iklim göçüyle ilgili vaka çalışmalarında en çok çalışılan tehlikelerdir.¹⁵ Bununla birlikte, çevresel değişimin yavaş zaman ölçeklerine daha iyi uyum sağlayacak göçle ilgili uzun vadeli ve uzunlamasına verilerin¹⁶ ve uyumlu veri kümelerinin ve ayrıştırılmış bilgilerin bulunmaması gibi önemli bilgi boşlukları devam etmektedir.¹⁷

En çok atfı yapılan ve yaygın olarak tanınan veri kaynaklarından biri, ülke düzeyinde afetlerle ilişkin yer değiştirmeler hakkında bilgi derleyen İç Yer Değiştirme İzleme Merkezi'nin (IDMC) yıllık raporudur.¹⁸ 2020'de 145 ülke ve bölgedeki felaketlerle 30,7 milyon yeni yer değiştirme vakası tetiklenmiştir.¹⁹ Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu sayının çoğunlukla ani başlangıçlı bir felakete tepki olarak ve göçmenlerin kendi ülkeleri içerisindeki yeni yer değiştirme vakalarında yoğunlaşmasıdır. Yavaş başlangıçlı olaylar ve felaketlerle ve sınır ötesi hareketlerle ilgili verilerdeki eksiklik varlığını sürdürmektedir. IDMC ayrıca, aşırı sıcaklıklar nedeniyle tahmini 46.000 yeni yer değiştirme ve 2020'deki kuraklıklar nedeniyle 32.000 yeni yer değiştirme gibi yavaş başlangıçlı felaketlerle ilgili sınırlı bazı veriler yayınlamaktadır.²⁰ 2008-2020 döneminde 2,4 milyondan fazla yeni yer değiştirme kuraklıktan ve aşırı sıcaklıktan kaynaklanmıştır.²¹ Bununla birlikte, yer değiştirmeye yol açan küçük ölçekli olaylar daha büyük ölçekli felaketlerden daha sık meydana geldiğinden, ancak genellikle yeterince bildirilmediğinden ve tüm ülkeler yavaş başlangıçlı olayların tetiklediği yer değiştirmeyi bildirmediğinden, bu veriler yalnızca kısmi bir tablo çizmektedir.²²

Bununla birlikte, bu tür veriler, özellikle tekrarlanan felaketlerle ilişkili yer değiştirmelerin meydana geldiği "sıcak noktaları" tanımlamak amacıyla yavaş başlangıçlı etkilerin ve göçün tartışılmasında yararlıdır. Yavaş başlangıçlı olaylar ani başlangıçlı felaketlere katkıda bulunabilir. Örneğin, deniz seviyesinin yükselmesi selleri tetikleyebilir ve yükselen sıcaklıklar ısı dalgalarına neden olabilir.²³ Doğal afet olasılığı

14 Örneğin, Université de Neuchatel tarafından üretilen Göç, İklim Değişikliği ve Çevre ile ilgili CliMig Veri Tabanı, 2008'den itibaren yıllık yayın sayısında keskin bir artış kaydetmiştir (Université de Neuchatel, 2018). Ayrıca bkz. Ionesco ve diğ., 2017.

15 Piguet ve diğ., 2018.

16 Flavell ve diğ., 2020.

17 Yer değiştirme ve yavaş başlangıçlı olay verileriyle ilgili önemli boşluklardan bazıları IDMC, 2018a. 18 IDMC, 2021 çalışmasında tanımlanmıştır.

19 A.g.e.

20 IDMC, 2020.

21 IDMC, 2021.

22 IDMC, 2019.

23 IDMC, 2018a.

yüksek olan bölgelerde yaşayan insanlar, zamanla yavaş başlangıçlı olayların balıkçılık veya tarım gibi çevreye dayalı geçim kaynakları üzerindeki etkileriyle başa çıkamayabilir.²⁴ Batı Afrika'nın kıyı bölgeleri bağlamlarda, yavaş başlangıçlı süreçlerin ve ani başlangıçlı tehlikelerin birleşimi göç kararını etkileyebilmektedir.²⁵

Diğer veri türleri, belirli ülkelerdeki güncel eğilimlere ilişkin anlık görüntü sağlayan IOM operasyonel verileri gibi politika yanıtlarını bilgilendirmeye de yardımcı olmaktadır. Örneğin Madagaskar'da kuraklık etkileri üzerindeki gözlemler, 2013'ten bu yana ülkenin güneyinde yaşanan uzun süreli kuraklığın, güneyden ülkenin diğer bölgelerine göç hareketlerinin artmasına neden olduğunu ve bazı köylerin nüfuslarında yüzde 30'luk bir düşüş yaşadığını ortaya koymuştur.²⁶ Moğolistan'da operasyonel veriler, Dzud'ların (Moğolistan'a özgü, yaz kuraklığı, ardından sert kış havası ve ilkbaharda meraların bozulması ve su kıtlığı ile karakterize döngüsel, yavaş başlangıçlı bir olay) yüz binlerce insanın kırsal alanlardan, başkent Ulan Batur da dâhil olmak üzere, kentsel alanlara göçüyle bağlantılı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.²⁷ Somali'de 2019 yılında yerinden edilmiş toplulukların bölgelerinden toplanan veriler, yaklaşık 700.000 yerinden edilmiş kişinin yüzde 67'sinin kuraklık nedeniyle taşındığını ortaya koymuştur.²⁸

Fas'ta Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) tarafından toplanan ve diğer göçe etkenleriyle iç içe olan çevresel değişimlerin göç kararını nasıl şekillendirdiğini vurgulayan bilgiler gibi belirli projelerin uygulanması sırasında toplanan veriler de yararlı olabilir. Bu özel ankette, katılımcıların çoğu istihdam eksikliğinin göç kararında için birincil nedenleri olduğunu belirtmiştir. Ancak katılımcılar, kuraklık ve azalan tarımsal verimlilik gibi çevresel değişikliklerin göç kararlarında önemli veya kısmi bir rol oynadığını da vurguladılar.²⁹

Operasyonel veriler, mevcut iklim etkilerinin ulusal düzeyde göçü nasıl ve nerede etkilediğine dair geniş bir anlayışa ihtiyaç duyan ulusal politika yapıcılar için değerli bir kaynak sağlayabilir. Ancak bu tür veriler yalnızca kısmi bir anlayış sağlayabilir. Kuraklık dışındaki diğer yavaş başlangıçlı tehlikelere ilişkin bilgiler oldukça kısıtlıdır ve zaman açısından kısıtlandırılmış ve genellikle coğrafi kapsamı da kısıtlı olan projeler çerçevesinde elde edilen operasyonel verilerin özel amaçlara yönelik olması, kayıt altına alınan hareketlere ilişkin uzun süreli bir anlayış kazanılmasına engel olmaktadır.

Geleceğe yönelik tahminler

verilerdir. Bu tahminler gelecekteki sorunların potansiyel ölçeğine dikkat çekebilir ve politika yapıcılara aciliyet duygusu aşılayabilir. Bununla birlikte, özellikle göç gibi kutuplaşmış bir konuda tahmin sunarken dikkatli olmak önemlidir.³⁰ Büyük sayıların basit analizleri, halkın algılarını ve politika oluşturma seçimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek korkutucu bir anlatıyı tetikleyebilir. Tahminler genellikle politika yapıcılar ve diğer aktörler tarafından iklim etkilerini azaltmak için hiçbir şey yapılmaz veya çok az şey yapılırsa neler olabileceğini vurgulamaktadır.

24 IDMC, 2018b.

25 IOM, 2020a.

26 IOM, 2017a.

27 IOM, 2020b.

28 A.g.e.

29 IOM ve UNCCD, 2019.

30 Gemenne, 2011.

Küresel tahminler açısından çığır açıcı nitelikteki 2018 Dünya Bankası raporunda³¹ 143 milyon insanın 2050 yılına gelindiğinde, şayet küresel ve ulusal düzeyde acil iklim eylemleri alınmazsa, dünyanın üç farklı (Sahra Altı Afrika, Güney Asya ve Latin Amerika) ülkesinde olumsuz iklim etkileri nedeniyle yer değiştirmeye mecbur kalabileceklerini göstermektedir. Raporda, mahsul verimliliğinin azalması, su kıtlığı ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı etkileri nedeniyle en yoksul insanların göç etmek zorunda kalabileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca, bir UNCCD çalışması, kuraklık bağlamında göçmen sayısının 2000-2015 dönemine kıyasla, 2059 yılına kadar Afrika'da yaklaşık 22 milyon, Güney Amerika'da 12 milyon ve Asya'da 10 milyon artabileceğini ve iklim modelleri ile yüksek belirsizlik arasında büyük farklılıklar olduğunu göstermektedir.³² Göç hareketlerinin ulusal düzeyde modellenmesi, 2100 yılına kadar Amerika Birleşik Devletleri³³ ve Bangladeş'teki³⁴ deniz seviyesinin yükselmesiyle bağlantılı göç artışına da işaret ederken, bazı araştırmacılar sıcaklıktaki artışın Avrupa Birliği'ne iltica başvurularının artmasına yol açabileceğini vurgulamaktadır.³⁵

Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), " karmaşık, çok nedenli doğası nedeniyle hareketlilikteki değişikliklerin niceliksel projeksiyonlarına duyulan güvenin düşük olduğunu" ifade etmektedir.³⁶ Bununla birlikte, "21. yüzyıldaki iklim değişikliğinin insanların yerinden edilme vakalarını artıracakları öngörülüyor" şeklinde orta düzeyde bir güven, ancak yüksek bir anlaşma olduğuna dikkat çekiyor.³⁷ IPCC, uzun vadeli iklim değişikliği ve değişimi gibi yavaş başlangıçlı etkilere yanıt olarak göç modellerinde değişikliklerin meydana gelebileceğini vurgulamakta ve göçün bu bağlamlarda etkili bir uyum stratejisi olabileceğini göstermektedir.³⁸ Bununla birlikte IPCC, yalnızca "maliyet etkinliği ve ölçeklenebilirlik kaygılarıyla ilgili olarak göçün uyarlanabilir olup olmadığına ilişkin orta düzeyde kanıt ve düşük düzeyde uzlaş" olduğunu da vurgulamaktadır.³⁹ Gerçekten de bazı araştırmacılar, göçün bazen toplulukların iklim direnci çabalarını finanse etmek için göçmenlerin dövizlerine güvenmesi gibi yönetim boşluklarına yanıt olarak, bir uyum stratejisi mahiyetinde kullanıldığını öne sürmektedirler.⁴⁰ Bu bölümün sonlandırırken IPCC, aşağıdaki metin

Altıncı Değerlendirme Raporu (Ağustos 2021 itibariyle)

BM Genel Sekreteri António Guterres'e göre Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) en son çıktısı "insanlık için kırmızı kod" sinyali vermektedir.

IPCC, Altıncı Değerlendirme Raporunun ilk bölümünü, İklim Değişikliği 2021: Fizik Bilimi Temeli (Çalışma Grubu I'nin Altıncı Değerlendirme Raporuna katkısı) 9 Ağustos 2021'de yayımladı. 66 Ülkeden 234 bilim insanı tarafından hazırlanan bu bölüm, insan etkisinin iklimi eşi görülmemiş bir oranda ısıttığını vurgulamakta ve yaygın, hızlı, yoğunlaşan ve hatta geri dönüşü olmayan iklim değişikliği konusunda ihtiyaç duyulan eylemlerin aciliyetini vurgulamaktadır.

31 Rigaud ve diğ., 2018.

32 Laurent-Lucchetti ve diğ., 2019.

33 Robinson ve diğ., 2020.

34 Bell ve diğ., 2021.

35 Missirian ve Schlenker, 2017. 36 IPCC, 2014:20.

37 A.g.e.

38 A.g.e.

39 IPCC, 2018.

40 Vinke ve diğ., 2020.

Birinci bölümle birlikte, Altıncı Değerlendirme Raporu (2022'de sonuçlandırılacaktır) hazırlanan en son üç IPCC Özel Raporunu (1,5°C'lik Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Arazi ve Değişen İklimde Okyanus ve Kriyosfer) ve diğer iki Çalışma Grubunun katkısını kapsayacaktır: Etkiler, Uyum ve Kırılabilirlik ve İklim Değişikliğinin Azaltılması. Rapor, politika yapıcılara iklim değişikliğinin etkileri ile ilgili en güncel bilimsel bilgileri sağlayacaktır.

Kaynak: IPCC, 2021.

Risk altındaki insanlar

Diğer kritik bilgi kaynakları, yavaş başlangıçlı iklim olayı etkilerinin daha da kötüleşmesi beklenen yerlerde yaşayan insanlara odaklanmaktadır. Risk altındaki insanlar hakkındaki veriler dünyanın birçok yerinde mevcuttur.⁴¹ Artan sıcaklıklar, yüksek ısıya maruz kalmanın yaşanabilirliği tehdit etmesi ve işgücü verimliliğinin kaybına yol açabileceği nedeniyle bir endişe kaynağıdır. Örneğin, 2017 yılına ait bir rapor, 30 ila 60 milyon insanın, 1,5°C'lik küresel sıcaklık artışıyla en sıcak ayda ortalama sıcaklığın bir insan vücudunun iyi çalışmasını etkileyecek düzeyde yüksek olacağı sıcak bölgelerde yaşıyor olacağını tahmin etmektedir.⁴² Daha sıcak bir dünya milyonlarca insanı deniz seviyesinin yükselmesi tehdidiyle karşı karşıya bırakacak,⁴³ ve 1°C daha sıcak bir dünya, dünya nüfusunun yüzde 2,2'sini yükselen denizlere doğrudan maruz bırakacaktır.⁴⁴

Gelecekteki projeksiyonlarla ilgili verilerin raporlanmasında olduğu gibi, bu sayılara yönelik uyarılarda da özel dikkat gösterilmelidir. Birçok birey ve ailenin iklim etkileriyle başa çıkmak için göç etmesi mümkün olsa da, risk altındaki bölgelerde yaşayan tüm insanların göç etmek istemeyeceği veya göç etme fırsatına sahip olmayacağı da açıktır. Bu tür tahminlerin gerçeğe dönüştüğü durumlarda ortaya çıkan senaryolar – ki bu durum risk altındaki kişilerin etkilenen bölgelerden göç etmesine neden olacaktır– ancak uygun ve kanıta dayalı politika oluşturma kararları alınmazsa ortaya çıkar. Bu yüzden en kötü tahminlerin meydana gelmemesini sağlayacak bir fırsat penceresinin var olduğunu ve politika yapıcıların mevcut bilgiyi analiz etmede, doğru bağlantılar kurmada ve iklim değişikliğinin hem hareketlilik hem de hareketsizlik boyutlarını çözmeye yönelik kararlar almada desteğe ihtiyaç duyduklarını unutmamak önemlidir.

Yavaş başlangıçlı iklim olaylarıyla bağlantılı göçle ilgili kapsamlı veri eksikliği, kanıta dayalı politika oluşturmada bir engel olmaya devam etmektedir. Çoğu durumda, iklim etkenlerini göç kararını motive eden diğer sosyal, ekonomik, politik ve güvenlik etkenlerden izole etmek zordur. Bu özellikle yavaş başlangıçlı olaylarda geçerlidir, çünkü bunlar genellikle hemen büyük ölçekli hareketlere yol açmazlar. Bu nedenle, örneğin ekonomik nedenlerle göç ettiği anlaşılan birçok göçmenin, kısmen iklimin geçim kaynakları üzerindeki etkileri nedeniyle göç etmiş olması da mümkündür.⁴⁵ Bu duruma diğer bir örnek ise çatışmalar ve güvenlidir. Siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlık etkenleri keşiştiğinde, nüfus hareketleri devletin kırılabilirliğini şiddetlendirebilir ve çatışmanın artmasına katkıda bulunabilir. Olağanüstü kuraklığın siyasi rejimin kontrolü dışındaki alanlara yönelik nüfus hareketlerine katkıda bulunduğu Suriye iç savaşı, sıklıkla bu bağlantıların bir örneği olarak gösterilmektedir⁴⁶ Fakat mevcut kanıtlar göç, iklim değişikliği ve çatışma arasında doğrudan bir bağlantı olduğu kesin sonucuna izin vermemektedir.⁴⁷ Ancak yine de politika oluşturma açısından, iklim değişikliğinin kırılabilir bağlamlarda genellikle bir tehdit çarpanı olarak hareket ettiğini dikkate almak önemlidir.

41 Ionesco ve diğ., 2017. 42 IOM, 2017b.

43 McMichael ve diğ., 2020.

44 Marzeion ve Levermann, 2014.

45 Bendandi, 2020.

46 Maertens ve Baillat, 2017.

47 Ionesco ve diğ., 2017.

Bu çok nedenlilik, yavaş başlangıçlı iklim etkileri bağlamında göç eden çok sayıda insana ilişkin küresel bir genel bakış sunmayı imkânsız kılsa da, konunun ölçeğini anlamak için yeterli bilgi mevcuttur. Bu bağlamda, araştırmacılar, yakınsak kaynakların bağlama özgü analizlerini sağlayarak politika yapıcılarını en iyi şekilde destekleme potansiyeline sahiptir. Ancak politika yapıcılar kesin sayılar elde edecek kesin bir yolun olmadığını ve politika kararlarında bu karmaşıklığın göz önünde bulundurulması gerektiğini kabul etmelidir. Bir sonraki bölümde açıklanacağı gibi, Birleşmiş Milletlerin çok taraflı politika diyalogları, yavaş başlangıç boyutları da dâhil olmak üzere iklim kaynaklı göçle ilgili politika risklerini giderek daha fazla tartışmaktadır. Bu küresel politika tartışmaları hâlihazırda ulusal ve bölgesel düzeyde politika oluşturma süreçlerini etkilemekte ve birçok ülke küresel tartışmalarla uyumlu ulusal politika çerçeveleri geliştirmektedir. Ancak daha iyi veri ve analizler, yavaş başlangıçlı iklim etkilerine bağlı göç hareketlerine yönelik ulusal müdahalelere işlevsellik kazandıracaktır.

Küresel politika gelişmelerinde yavaş başlangıçlı iklim etkileri: hangi konumdayız?

İklim politikası ve göç politikasında küresel gelişmeler

Göç ve iklim değişikliği konusu, Birleşmiş Milletler çerçeveleri ve ötesinde yürütülen küresel politika tartışmalarında giderek daha fazla ele alınmaktadır.⁴⁸ İklim değişikliği müzakereleri gündemine göç boyutlarının dâhil edilmesinde kaydedilen ilerleme ve Paris Anlaşması'nın Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Taraf Devletlerince uygulanması özellikle önemlidir.⁴⁹ Paris İklim Değişikliği Anlaşması, 2015 yılında, tamamlayıcı uzmanlığa sahip üyelerden oluşan uzman bir yapı olan Varşova Uluslararası Kayıp ve Zarar Mekanizması (WIM)⁵⁰ UNFCCC Yerinden Edilenler için Görev Gücünün oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. İstisari bir süreçle⁵¹ Görev Gücü, iklim değişikliği bağlamında yerinden edilme sorununun nasıl ele alınacağı konusunda öneriler geliştirmiştir.⁵² Bu öneriler UNFCCC Taraf devletlerine, Birleşmiş Milletler sistemine ve diğer ilgili paydaşlara yöneliktir. Söz konusu öneriler, yavaş başlangıçlı olaylar da dâhil olmak üzere iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle bağlantılı her türlü insan hareketliliğini ele almaya çalıştıkları için yavaş başlangıçlı olaylar bağlamına uygundur.

Bu öneriler göze çarpan noktalar: Devletlerin insan hakları yükümlülüklerine dikkat çekerken, yine Devletleri iklim etkilerine bağlı göçün tüm biçimlerini ele alan yasalar, politikalar ve stratejiler üretmeye çağırmak; konuyla ilgili araştırma ve analizleri güçlendirmek; Devletleri olumsuz iklim etkileri bağlamında düzgün, güvenli ve düzenli geçişi kolaylaştırmaya davet etmek; Güvenli, Düzgün ve Düzenli Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi kapsamında yürütülen çalışmalar ile bir sinerji yaratmak. UNFCCC'ye taraf devletler bu tavsiyeleri 2018 yılında onaylamış ve göç tartışmalarını iklim çerçevesinde tutmaya yönelik siyasi ilginin bir işareti olarak, Yerinden Edilenler için Görev Gücünün yetkilerini 2021 yılına kadar uzatmıştır. Ayrıca, Yerinden Edilenler için Görev Gücü üyeleri, yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında hangi göç türlerinin ortaya çıktığına ilişkin farkındalık oluşturacak ve mevcut Birleşmiş Milletler çalışmalarını, yavaş başlangıçlı süreçler de dâhil olmak üzere yerinde edilme vakalarını ele alacak şekilde etkileyecek, özel bazı bilgi ürünleri üretmektedir.^{53 54} Bu politika çalışması ise, politika yapım süreçlerini ulusal düzeyde etkilemeye başlamıştır. Örneğin, Tacikistan ve Kırgızistan hükümetleri, ulusal politika çerçevelerinin

48 IOM, 2018b.

49 Traore Chazalnoël ve Ionesco, 2016.

50 Bkz. UNFCCC, t.y.e, Yer Değiştirme Görev Gücü. 51 IOM, 2018c.

52 UNFCCC, 2021. 53 IOM, 2018b.

54 PDD, 2018.

ilgili mekanizmaları ve boşlukları belirlemek ve göç ve iklim değişikliği sorunlarını ulusal düzeyde ele almaya yönelik özel öneriler hazırlamak amacıyla, Yerinden Edilenler için Görev Gücü önerileriyle ne derece uyumlu olduğunu değerlendirmektedir.⁵⁵

UNFCCC kapsamında yürütülen göçle ilgili politika çalışmalarının, iklim müzakereleri kapsamında, yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçler bağlamında göçle büyük ilgisi olan diğer stratejik çalışma kollarıyla geleneksel olarak bağlantılı olduğunu belirtmek gerekir. İnsan hareketliliği stratejik çalışma kolu, yavaş başlangıçlı olaylara ve ekonomik olmayan kayıplara özel stratejik çalışma kollarının yanı sıra, kayıp ve zararlar ilgili genel çalışma programı⁵⁶ kapsamında da yer almaktadır.⁵⁷ Açıkça görülmektedir ki, söz konusu boyutlar, göçmenler de dâhil olmak üzere, olaylardan etkilenen topluluklar hem gelir, altyapı ve mülk kaybı gibi ekonomik kayıplar⁵⁸ hem de kültürel miras⁵⁹ ve geleneksel bilgi gibi ekonomik olmayan kayıplar verebileceğinden, yavaş başlangıçlı çevresel bozulma bağlamında göç tartışmalarıyla büyük ölçüde ilişkilidir.⁶⁰ Bu çalışma programları arasında daha güçlü bağlantıların kurulmasına yönelik ihtiyaç giderek daha fazla ilgi çekmektedir.

UNFCCC kapsamındaki göçle ilgili tartışmalar, başlangıçta, kayıp ve zarar çalışma koluna dâhil edilmeden önce, uyum konusuyla⁶¹ ilişkilendirilmiştir. Bu değişim, iklim kaynaklı göç bağlamında alternatif bir çerçevenin oluşturulma olasılığını ortaya çıkarmıştır: göç, iklim etkilerine uyum sağlamanın ve kayıp ve zararı azaltmanın bir yolu, ancak aynı zamanda göçmenler ve ev sahibi topluluklar için bir kayıp ve zarar kaynağı olabilir.⁶² Bağlama bağı olarak, gönüllü göç ve planlı yer değiştirme gibi hareketlilik biçimleri⁶³ hem bir kayıp hem de zarar biçimi olabileceği gibi bir uyum önlemi de olabilir.⁶⁴ Bununla birlikte, özellikle ev sahibi topluluklar için bir kayıp ya da zarar kaynağı olarak göçü aşırı odaklanmanın olumsuz bir şekilde siyasallaştırılabileceği ve bir uyum biçimi olabileceği durumlar da dâhil olmak üzere tüm göçü sınırlamaya çalışan politikalara yol açabileceği riski bulunmaktadır.⁶⁵

İleriye dönük olarak, kayıp ve zarar sorunlarının göçle nasıl ilişkili olduğunun daha iyi anlaşılması, yavaş başlangıçlı iklim etkilerini dikkate alan göç politikalarının ve uygulamalarının geliştirilmesine rehberlik etmede kritik öneme sahip olabilir. Bununla birlikte, bu adımın politik olarak zorlu tartışmaları tetikleyebileceğini kabul etmek önemlidir, çünkü kayıp ve zarar sorunları hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için hassas bir konu olan tazminat konusuyla yakından bağlantılıdır.⁶⁶ Nitekim gelişmiş bir ülkenin talebi üzerine,⁶⁷ kayıp ve zarar çalışma kolu kapsamında Yerinden Edilenler için Görev Gücü'ne temel oluşturan 2015 Paris Anlaşmasının ilgili kararı, bu tatbikatın herhangi bir sorumluluk veya tazminat için bir temel oluşturmadığını açıkça belirtmiştir.⁶⁸

55 IOM, 2021a; IOM, 2021b.

56 Daha fazla ayrıntı için bkz. UNFCCC, t.y.b.

57 Ekonomik olmayan kayıplar, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden kaynaklanabilecek mülk, varlık, altyapı, tarımsal üretim ve/veya gelir kaybına ek olarak ortaya çıkan kayıplardır. Can kaybı, bozulan sağlık ve insan hareketliliğinin yol açtığı kayıplar gibi ekonomik açıdan kolayca ölçülebilir olmayan kayıp ve zararların yanı sıra toprakların, kültürel mirasın, yerel bilgi birikiminin, toplumsal/kültürel kimliğin, biyolojik çeşitliliğin ve ekosistem hizmetlerinin kaybı veya bozulmasını kapsar. Daha fazla ayrıntı için bkz. UNFCCC, t.y.c.

58 UNFCCC, 2020.

59 Heslin, 2019.

60 UNFCCC, 2013. 61 Mayer, 2016.

62 A.g.e.

63 Hirsch, 2019.

64 UNFCCC, 2013.

65 Mayer, 2016. Ayrıca, bazı araştırmacıların iklim kaynaklı göçmenlerin potansiyel güvenlik tehdidi olarak tanımlanmasının dışlayıcı ve caydırıcı politikalara yol açabileceğini öne sürdüğü unutulmamalıdır (Telford, 2018).

66 Hirsch, 2019.

67 Verchick, 2018.

68 UNFCCC, 2015.

2019 yılında, UNFCCC Taraflarının 24. Konferansı (COP24) süresince, WIM tarafından yapılan değerlendirmeye, UNFCCC'ye Taraf Devletlere Yerinden Edilenler için Görev Gücü çalışmaları da dâhil olmak üzere o güne kadar yapılan WIM çalışmalarına ilişkin görüşlerini belirtme ve geleceğe yönelik öneriler sunma fırsatı verilmiştir.⁶⁹ Bu bağlamda Yerinden Edilenler için Görev Gücü'nün yalnızca öneri hazırlama görevini başarılı bir şekilde yerine getirmediği, aynı zamanda “kayıp ve zararlar ilgili zorlu ve hassas konuları” tartışma ortamı sunduğu taraflarca takdir toplamıştır.⁷⁰ Görüşlerde ayrıca dış operasyon aktörlerinin sürece dâhil oluşunun Görev Gücünün başarısını desteklediği vurgulanmıştır.⁷¹ WIM değerlendirme çalışmasının bir sonucu olarak, En Az Gelişmiş Ülkeler Grubu tarafından ülkelerin iklim değişikliği etkileriyle ilişkili iç ve sınır ötesi yer değiştirme ve göç vakalarıyla mücadelede desteklenmesine yönelik bir yerinden edilme tesisinin kurulması ve operasyonel aktörlerin ulusal düzeyde kayıp ve zararlar ilgili daha iyi bilgilerin elde edilmesine yönelik kapasite geliştirme çalışmalarına daha yüksek katılım göstermesi önerilmiştir.⁷² Bu öneriler, gelişmekte olan ülkelerin finans mekanizmalarının bulunurluğunun ve bu mekanizmalara erişimin geliştirilmesine ve WIM'in ulusal düzeyde de işlevselleştirilmesine yönelik çağrısıyla aynı doğrultudadır.⁷³ Diğer bir yandan, örneğin Avrupa Birliği ülkeleri, WIM'in mevcut yapısının yeterli olduğunu ve temel işlevlerini yerine getirmesine olanak tanıdığını öne sürmüştür.⁷⁴ Söz konusu farklı devlet çıkarlarının UNFCCC kapsamındaki göç çalışmalarının geleceğini nasıl şekillendireceği ise çok yakında kesin bir şekilde gözlemlenebilir. Ancak UNFCCC kapsamında yavaş bir hızda yapılan tartışmalar, WIM'in operasyonel değişiminin hızlı bir şekilde ortaya çıkmasına olanak tanımamaktadır. Göç üzerindeki yavaş başlangıçlı etkilerin ele alınması açısından, ilerlemenin en etkili yollarından biri, Yerinden Edilenler için Görev Gücü tavsiyelerinin ulusal düzeyde uygulanmasını desteklemek için dış operasyonel aktörleri güçlendirmek olabilir.

Küresel göç politikası tartışmaları, UNFCCC kapsamında yürütülen çalışmalara dayanarak iklim ve çevre boyutlarını bütünleştirmek için giderek daha paralel bir çizgide hareket etmiştir. Bu açıdan kritik kilometre taşları Birleşmiş Milletler Üye Devletleri tarafından 2016 New York Mülteciler ve Göçmenler Bildirgesi'nin (New York Deklarasyonu) kabul edilmesinin⁷⁵ ardından 2018'in Güvenli, Düzgün ve Düzenli Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin devletlerce kabul edilmesi olmuştur. Göç için Küresel Sözleşme, Devletlerin uygulayabilecekleri eylemler içerir: (a) göçün yavaş başlangıçlı etkenler de dâhil olmak üzere çevresel ve iklime ilişkin yönleriyle mücadele etmek (hedef 2); ve (b) yavaş başlangıçlı olayları da kapsayacak şekilde iklimden etkilenen insanlara yönelik vize seçenekleri gibi düzenli göç yollarının varlığının ve esnekliğinin artırılması (hedef 5).

Bununla birlikte, Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin yalnızca uluslararası göçle ilgili olduğunu hatırlamak önemlidir; yavaş başlangıçlı bozulma bağlamında çok fazla göç, örneğin kırsal alanlardan kentsel alanlara hareketler ülke içerisinde gerçekleşmektedir. Uygulama açısından bakıldığında, uluslararası göçe yönelik odak, dışışleri ve/veya içişleri bakanlıklarına öncü bir rol kazandırmaktadır ve bu durum geleneksel olarak göçle ilgisi olmayan, ancak iklim veya afet risk azaltma konularından sorumlu olan hükümet aktörlerinin tutarlı katılımını zorlaştırabilir. Bununla birlikte, Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin, özellikle göçün itici etkenlerinin ele alınması ve menşe ülkelerdeki uyum ve dayanıklılığın teşvik edilmesi ile ilgili hedeflerinin sağlam bir şekilde uygulanması, hem iç hem de uluslararası göç üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin uygulanmasını desteklemek amacıyla kurulan Göç Çok Ortaklı Güven Fonu, iklim göçüyle ilgili ortak programları finanse etmeye başlamıştır.⁷⁶ Operasyonel sonuçları değerlendirmek için çok erken olmakla birlikte, Devletlerin

69 UNFCCC, t.y.d.

70 Finlandiya Hükümeti ve AK, 2019.

71 A.g.e.; Bhutan Hükümeti, 2019.

72 A.g.e.

73 Guatemala Hükümeti, 2019; Filipinler Hükümeti, 2019; AOSIS, 2019.

74 Finlandiya Hükümeti ve AK, 2019.

75 Martin ve Weerasinghe, 2017. 76 MPTF, 2020.

göç programı fonlarını desteklemesi heyecan vericidir. 2022 yılında düzenlenmesi ve Göç İçin Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin uygulanmasına ilişkin durumu değerlendirmesi planlanan Uluslararası Göç Değerlendirme Forumu⁷⁷, Devletlerin Sözleşme kapsamındaki iklime bağlı göç vakaları hakkındaki hedeflerini uygulama hususundaki istekliliklerine işaret eden, eylemde bulunma gibi bazı önemli göstergeler sunacaktır.

Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi altında belirtilen hedefler, UNFCCC Yerinden Edilenler için Görev Gücü Tavsiyeleriyle aynı doğrultudadır ve birçok ortak noktaya sahiptir. Örneğin, daha iyi veri ve bilgi ihtiyacı ve yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçler dâhil olmak üzere toplumların dayanaklılık stratejileri geliştirme hususunda desteklenme gereklilikleri. Her iki belge de ulusal düzeyde politika gelişimine rehberlik etmede etkili olabilecek küresel politika ilkeleri ortaya koymaktadır. Peru gibi bazı ülkeler hâlihazırda, ulusal politika geliştirmede katalitik bir rol oynayabileceklerinin bir işareti olarak, bu küresel politika belgelerinde belirtilen ilkelere dayanan ulusal planlar geliştirmektedirler.⁷⁸

Devam etmekte olan diğer girişimler, yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle ilgili politikanın geliştirilmesini desteklemektedir (Ek B'de yer verilen, Birleşmiş Milletler sistemindeki ilgili diğer girişimlere ilişkin özete bakınız). Bu nedenle, yavaş başlangıçlı olaylar boyutu, bu konuyla ilgili veri ve bilgi birikiminin güçlendirilmesi gerekse bile, ilgili temel küresel politika tartışmalarına nispeten iyi entegre edilmiştir. Küresel düzeyde dile getirilen çeşitli öneriler ve ilkeler, yavaş başlangıçlı iklim etkileriyle bağlantılı göçün karmaşık doğasını ve farklı alanlardan politika yapıcılarının kapsamlı çözümler geliştirmek için birlikte çalışmaya ihtiyaç duyduklarını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, göç politikasının belirleyicileri, küresel ilkelerin olaylardan etkilenen göçmenlere ve topluluklara yardım ve koruma sağlayan ulusal ve bölgesel düzeydeki politikalara dönüştürülmesinde öncü bir rol oynamaktadır. Aşağıdaki bölümde, küresel ilkeler doğrultusunda belirlenen bazı sorunları ele almak için geçiş politikasının nasıl yeniden şekillendirilebileceği üzerinde durulacaktır.

Göçmenlerin ifadesi: iklim kaynaklı göçün çok nedenli doğası

“Son zamanlarda yağmurlar çok yoğundu – çok yoğun. Daha önceki yağmurlarla kıyaslanamaz bile. Yıllar önce yağmur mevsimi Kasım ve Aralık olmak üzere iki ay sürerdi ve su seviyeleri 20 ila 30 santimetreye ulaşırdı. Son altı ile yedi ayda iki metreyi aştılar. Böyle bir şeye hiç şahit olmamiştik.

Burası bizim geçmişimiz, hatıralarımız, atalarımızın toprakları... Başka yerlere taşınmak istemiyoruz, oralarda ne yaparız bilmiyoruz.”

Çevresel değişimin son derece zor sonuçları karşısında bile, birçok insan alternatif bir iş bulmak için göç etmek yerine mevcut konumlarında kalmak istemektedir. Bu ifadeden de anlayabileceğimiz gibi, konumlarla tarihi ve kültürel bağlantılar birçok kişi için önemlidir ve kişinin kalma veya ayrılma kararının önemli bir parçasını oluşturur.

Bağlam:

Bu ifade Uluslararası Mülteciler STK'sı tarafından kaydedilmiştir. Görüşmeci, Kolombiya'da 2012 yılında meydana gelen sel felaketinin sonuçlarını anlatan video serisinin bir parçası olarak konuşmaktadır.

Kaynaklar: Adams, 2016; Uluslararası Mülteciler, 2012.

77 UNNM, t.y.

78 Peru, 2018 İklim Değişikliği yasası ve 2019 Düzenleme Yasası tarafından talep edildiği gibi İklim Göçü konusunda belirli bir Eylem Planı hazırlama sürecindedir. Bkz. Peru Parlamentosu, 2019 ve Peru Hükümeti, 2019.

Yavaş başlangıçlı iklim etkileri bağlamında göç: çerçevelerden göç politikası eylemine geçiş

İklim göçünün çok nedenli doğası nedeniyle, farklı alanlardan⁷⁹ politika yapıcılar, konunun çeşitli taraflarını ele almaya yardımcı olabilir. İklim ve afet riskini azaltma konusunda uzman kişiler, iklime bağlı iç göçün olumsuz itici güçlerinin ele alınmasında öncü rol oynamaktadır. Örneğin, göç sorunları Kolombiya ve Togo gibi birçok ülkede ulusal iklim ve afet riskini azaltma politikalarına dâhil edilmiştir.⁸⁰ Bu bölüm, göç politikasının iklim göçüyle bağlantılı bazı temel zorlukların çözümüne nasıl yardımcı olabileceğine ilişkin incelemelere odaklanmaktadır. Mevcut çerçevelerin yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle mücadele için uyarlanmasını veya yeni çerçevelerin geliştirilmesini isteyen göç politika yapıcıları zor bir görevle karşı karşıyadır. Ulusal ve bölgesel politika çerçevelerinin gelişimini etkileyebilecek bir dizi karmaşık noktayı dikkate almak zorundadırlar. Küresel ilkelere özetlenen kilit noktalardan biride bazı durumlarda insanların yavaş başlangıçlı olaylardan harap olmuş bölgelerde kalmasının veya bu alanlara geri dönmelerinin mümkün olmayacağı ve bu bağlamlarda düzenli göçün kolaylaştırılmasının gerekli bir politika müdahalesi olduğunun kabul edilmesidir. Bu boyut, örneğin, göç politika yapıcılarının potansiyel olarak düzenli göç seçenekleri sunabilecek ikili işçi göçü anlaşmalarını müzakere ederek önemli bir rol oynayabileceği, kilit çalışma alanlarından biridir.

Göçün, bireylerin iklim etkilerine uyum sağlamalarına yardımcı olan mevcut yollardan biri olabileceği fikri, son on yılda farklı görüşlerle kapsamlı bir şekilde tartışılmıştır.⁸¹ Bir yandan, “bir uyum yöntemi olarak göç” çerçevesi, politika yapıcıların gönüllü göçün iklim etkileriyle ilişkili fiziksel risklere maruz kalma düzeylerini ve kırılganlığı azaltmaya ne şekilde yardımcı olabileceğini düşünmelerine ve, örneğin, geçim kaynağı çeşitlendirmesi ve göç edilen yerlerden para gönderme yoluyla hem göçmenlerin hem de geride kalan hanelerin dayanıklılığını artırmalarına olanak tanır.⁸² Öte yandan, bu çerçevenin odağını bireysel dayanıklılığa ve hareket etme fırsatlarına kaydırarak, eşitsizlik, adaletsizlik ve tazminat konularıyla bağlantılı hususları zayıflatarak siyasi güçlerin sorumluluğunu sulandırabileceği ileri sürülmüştür.⁸³ Göçün çoğunlukla olumlu sonuçlara yol açıp açmayacağı bağlama özgüdür ve cinsiyet boyutları⁸⁴ ve yaş⁸⁵ gibi ek faktörler sonuçları etkileyecektir. Mevcut literatür genellikle iklim etkileriyle bağlantılı göçün gönüllüden zorunlu sürekliliğe doğru bir geçiş yaşadığını vurgulamaktadır⁸⁶ ve çoğu durumda, sözde “gönüllü” hareketler dahi bireylerin göç seçeneklerini şekillendiren ve sınırlayan dış baskılardan etkilenmektedir.⁸⁷ Aynı şekilde, “zorunlu” göç durumlarında bile bireylerin ve hanelerin göç kararlarında bir yere ne zaman ve nasıl taşınacaklarına ve nereye göç edeceklerine karar vermek gibi bazı kararlar verebilecekleri hususu giderek daha fazla kabul görmektedir.⁸⁸

Göçün makul ve arzu edilen bir uyum seçeneği olup olmadığı ve göçün çoğunlukla zorunlu mu yoksa gönüllü mü olduğu tartışmasının ötesinde, hareketlerin hâlihazırda gerçekleştiğini ve gerçekleşmeye devam edeceğini ve muhtemelen büyüyeceğini kabul etmek önemlidir. Bu nedenle söz konusu olan, belirli bağlamlarda göçün kaçınılmaz olabileceğini kabul eden ve göçmenlerin güvenlik açıklarını azaltmaya ve göçün göçmenler ve topluluklar için olumlu etkilerini artırmaya yardımcı olan gerçekçi politika yaklaşımlarının nasıl geliştirileceğidir. İleriye baktığımızda, iklimin olumsuz etkileriyle başa çıkmak için yeni güvenli ve yasal göç yolları geliştirmek, daha fazla göç yolunun sunulmasının tehlikeleri hakkında zor siyasi tartışmalara yol açması muhtemel, ancak

79 Birleşik Krallık Devlet Bilim Ofisi, 2011. 80 IOM, 2018a.

81 Oakes ve diğ., 2020.

82 IOM, 2015b; IOM, 2017c.

83 Bettini ve diğ., 2017.

84 Gioli ve Milan, 2018.

85 Ionesco ve Pawliczko, 2014.

86 Flavell ve diğ., 2020.

87 McAuliffe ve diğ., 2017.

88 Akesson ve Coupland, 2018; Oakes ve diğ., 2020.

muhtemelen gerekli bir mücadele olabilir. Göç politika yapıcıları, iklim etkileriyle bağlantılı olarak hareket eden insanların yaşadıkları belirli zorlukları çözebilmek için, göç yönetimine yönelik mevcut yaklaşımların nasıl düzenlenebileceğini veya genişletilebileceğini değerlendirmeye devam etmektedir.⁸⁹ Mevcut politika ve uygulamaların gözden geçirilmesi ve genişletilmesi, göçmenler için nispeten hızlı olumlu değişikliklere yol açma, aşırı iklim etkilerine yanıt olarak hareket ederken korunmalarını artırma ve yavaş başlangıçlı çevresel etkilerden harap olmuş bölgelerde kalamayanlara veya geri dönemeyenlere alternatif seçenekler sunma potansiyeline sahiptir.

Sınır ötesi göç açısından, bariz bir diğer tedbir de, Küresel Göç Sözleşmesi 5h hedefi kapsamında belirtildiği gibi, iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı etkileri nedeniyle menşe bölgelerde kalamayan veya evlerine geri dönemeyen insanlar için daha fazla vize seçeneği geliştirmektir. Bu tür vizeler, örneğin, 2010 depreminden sonra Brezilya'nın Haitili göçmenlere sunduğu insani vizeler veya insani nedenlerle verilen Peru'daki geçici vizeler modelinde, aşırı çevresel bozulmadan kaçan kişilere insani ve koruyucu gerekçelerle verilebilir.⁹⁰ Hâlihazırda yurt dışında bulunan ancak yavaş başlangıçlı iklim etkilerinden dolayı geri dönmekte zorluk çeken göçmenlere, geniş çaplı düzenleme programlarının uygulanması, göçmenlik uygulama faaliyetlerinin düzenlenmesi veya bireylere oturma izni verilmesi gibi başka göç yönetimi seçenekleri de uygulanabilir. İklim etkilerine karşı en savunmasız durumdaki insanlara alternatif seçenekler sunmak için eğitim, öğretim veya işgücüne ilişkin ikili anlaşmaların kullanılması,⁹¹ ve iklim etkilerinden etkilenen göçmenleri kabul etmek için bölgesel serbest dolaşım anlaşmaları kapsamında bazı hükümlerin kullanılması gibi uygulamalar da geliştirilebilir.⁹² Geri dönüşün mümkün olduğu, ancak geri dönüş alanlarının çevresel açıdan kırılgan olduğu durumlarda gönüllü geri dönüş ve yeniden entegrasyon politikaları ve programları ile ilgili özel çalışmalar da kritik öneme sahiptir. Bu, göçmenleri yeşil veya mavi ekonomide ve çevresel açıdan sürdürülebilir mesleklerde çalışmaya geri döndürme seçeneğini de içermektedir.⁹³

İç göçün kolaylaştırılması açısından göç politikalarının kentleşme ile ilgili konuları dikkate almasını sağlamak özellikle önemlidir. Dünyanın pek çok bölgesi, yavaş başlangıçlı olaylardan etkilenebilecek kırsal alanlardan, göçmenlerin çeşitli geçim fırsatları arayabilecekleri veya temel hizmetlere daha iyi erişim sağlayabilecekleri kent merkezlerine⁹⁴ göç yaşamaktadır. Fakat şehirler de risklerin sıcak noktaları haline gelebilir.⁹⁵ Yoğun nüfuslu kent merkezlerinin çoğu, ısı dalgaları, kıyı erozyonu, kuraklık ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi yavaş başlangıçlı olaylara ve süreçlere maruz kalmaktadır. Bu nedenle, Bangladeş liderliğindeki iç göçmenleri büyük şehirlere taşınmamaya teşvik eden girişimde olduğu gibi, bunun yerine iklime daha dayanıklı ve göçmen dostu olan ikincil şehirlere taşınmak gibi göç yönetimi politikalarının bu boyutları dikkate alması gerekmektedir.⁹⁶

Planlı yer değiştirme politikaları, güvenli ve düzenli göçün kolaylaştırılmasında da kritik öneme sahip olabilir. Deniz seviyesinin yükselmesi gibi yavaş başlangıçlı bozulma vakaları nedeniyle geri dönüşü olmayan bir şekilde zarar gören bölgelerde yaşayan tüm toplulukların planlanmış yer değiştirme hareketleri, hâlihazırda tüm kıtalarda ve 60'tan fazla ülke ve bölgede gerçekleşmektedir.⁹⁷ Genellikle son çare olarak kabul edilse bile, gelecekte daha çok planlı yer değiştirme hareketinin yönetilmesi gerekecektir. Bununla birlikte, çok az sayıda ülke yalnızca planlı yer değiştirmeye odaklanan iç yasalar ve politikalar geliştirmiştir.⁹⁸ Planlı yer değiştirme politikaları, yer

89 IOM, göç yönetimi tanımını şu şekilde yapmaktadır: "göçten sorumlu kurumlar tarafından geliştirilen politika, yasal ve idari çerçevelerin uygulanmasına ve işletilmesine yönelik planlı yaklaşımlar" (IOM, 2019:248).

90 Nansen Girişimi, 2015b.

91 Örneğin, İspanya ve Yeni Zelanda, iklim etkilerinden etkilenen bölgelerden gelen göçmenleri hedef alarak, önceden var olan geçici çalışma kotalarının kullanımını genişletmiştir. Daha fazla ayrıntı için bkz. Nansen Girişimi, 2015b.

92 Yavaş başlangıçlı felaketlerden ve çevresel stresten etkilenen yabancılar, Nepal ile Hindistan arasındaki serbest dolaşım anlaşmalarından yararlanmıştır. Bkz. Nansen Girişimi, 2015b.

93 IOM, 2020c.

94 FAO ve diğ., 2018.

95 Schreiber ve diğ., 2016.

96 Alam ve diğ., 2018.

97 Bower ve Weerasinghe, 2021

98 A.g.e.

değiştirmek zorunda kalan insanların yer değişikliğinin hedef bölgelerde çevrede, istihdam olanaklarında, temel hizmetlere erişimde ve göçmen ve ev sahibi topluluklar arasındaki sosyal uyum üzerindeki fiziksel etkileri gibi zafiyetlerini daha da kötüleştirmemek adına birçok farklı ve karmaşık etkeni göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.⁹⁹ Örneğin küçük adalarda varlığını sürdüren ve deniz seviyesinin yükselmesi tehdidiyle karşı karşıya olan gelişmekte olan ülkeler gibi bölgelerde, çoğu planlı yer değiştirme vakalarının ülke içerisinde gerçekleşmesi öngörülse de, bu tür yer değiştirme vakaları aynı zamanda sınır ötesine çıkma potansiyeli de taşımaktadır. Bu da son derece karmaşık uluslararası yasal sorunları tetikleyebilir. İklimle bağlantılı göç hareketlerini kapsayan bir kayıp ve zarar perspektifinden bakıldığında, bu tür politika seçimleri iki ucu keskin bir kılıç niteliği taşıyabilmektedir. Göçün ve planlı yer değişikliklerinin kolaylaştırılması, olumsuz iklim etkilerine maruz kalma düzeyini azaltarak potansiyel olarak kayıp ve zararı da hafifletebileceği gibi, aynı zamanda göçmenler ve/veya ev sahibi topluluklar için kayıp ve zarar da neden olabilir.¹⁰⁰

Göç yönetimi politikası ve bu politikanın uygulanmasına ilişkin süreçlerde, göçmenlerin hem menşe hem de hedef bölgelerdeki yavaş başlangıçlı olayları azaltma ve bu olaylara uyum sağlama çabalarına paralel olarak destek sunulmalıdır. Bu tür politika seçenekleri arasında, ciddi düzeylerde çevresel bozulma yaşayan bölgelere para transferi maliyetinin düşürülmesi ve göçmenlerin menşe bölgelerindeki iklim eylemine yönelik becerilerinin ve finansal yatırımlarının teşvik edilmesi sayılabilir. Bu politikalar, menşe bölgelerdeki güvenlik açıklarını azaltarak göçün iklime ilişkin etkenlerinin ele alınmasına da katkıda bulunacaktır. Buna ek olarak, hareket eden nüfusun yaşadığı belirli zorlukların yansıtılmasını sağlamak için, göçmenlerin katkıları talep edilebilir ve ulusal ve yerel düzeyde politika planlarına dâhil edilebilir.

Ülkeler, mevcut göç yönetimi politikalarının yeni çevresel zorluklara müdahale edecek şekilde uygulanmasına veya uyarlanmasına yönelik analizler gerçekleştirmek için değerlendirmeler yapmayı yararlı bulabilirler. Bu tür değerlendirmeler, yavaş başlangıçlı iklim etkileri bağlamında hareket eden toplulukları desteklemek için yeni göç yönetimi araçları geliştirmeye ihtiyaç olup olmadığını da değerlendirebilir.

Göçmenlerin iklim eylemine katkılarını en üst düzeye çıkarmak

Memlekete para gönderme, genellikle en fakir haneler için temel ihtiyaçlarını karşılamalarına izin veren bir yaşam çizgisidir. Bu paralar, daha uzun vadeli uyuma yapılan yatırımların aksine, yoksulluğun hafifletilmesinde daha çok kullanılmaktadır. Bununla birlikte, eve para gönderme yöntemi bazı bağlamlarda gelişmekte olan Pasifik küçük ada ülkeleri gibi ülkelerde alternatif bir iklim finansmanı kaynağı oluşturma potansiyeline de sahiptir. Para transferleri, örneğin göçmenler iklime dayanıklı evler inşa edebildiklerinde veya iklime dayanıklı altyapılara yatırım yapabildiklerinde, hem bireysel hem de toplumsal düzeylerde sağlanan esnekliğe katkıda bulunabilir. Sosyal para transferleri, aynı zamanda göçmenlerin yeni beceriler kazandıkları ve eğitim aldıkları durumlarda iklim şoklarına karşı direnç oluşturmada anahtar role sahiptir. Örneğin, Tacikistan'da yapılan bir çalışmada göçmenlerin evlerine gönderdikleri paranın giderek daha çok iş kurma ve toplum temelli çiftçilik, ya da iklime karşı daha dirençli bir geleceğe yönelik fırsatlar oluşturmada kullanıldığını vurgulamaktadır. Ancak, göçmenlerin ulusal ve toplum düzeyinde iklim değişikliğine karşı dayanıklılığa yatırım yapmaları, göçmenler gerekli bilgiye sahip olmadıkları ve teknik olarak bu paraları nasıl bir iklim eylemine dönüştürebileceklerini bilmedikleri için, teşviklerle desteklenmelidir. Göçmenleri yatırıma teşvik eden politika tedbirlerine örnek olarak Meksika'da yürütülen, ulusal makamların toplum projelerine yatırılan her bir dolar için üç dolar destek sağladığı 3x1 Göçmenler Programı veya Senegal hükümetinin diasporalara verdiği krediler gibi çalışmalar verilebilir.^f

a IOM, 2017c: 81; Musah-Surugu ve diğ., 2018.

b Samuwai ve Maxwell Hills, 2018.

c IOM, 2017c.

d Babagaliyeva ve diğ., 2017. e Bendandi ve Pauw, 2016. f A.g.e.; Villegas Rivera, 2014.

99 IOM ve diğ., 2017; Brookings Institution ve diğ., 2015.

100 Mayer, 2016

Mevcut uygulamalara örnekler

İklim etkileri ve çevresel değişim ile bağlantılı göçü ele almak için son yıllarda bazı ilgili ulusal ve bölgesel politika müdahaleleri geliştirilmiştir.¹⁰¹ Ulusal ve bölgesel düzeyde politika oluşturma çalışmalarında yaşanan bu gelişme, kısmen küresel gündemlerde konuya daha fazla görünürlük kazandırılmasıyla bağlantılı olabilir. Ayrıca, iklimle bağlı göç konusundaki farkındalığın yanı sıra bu sorunu çözme konusundaki siyasi iradenin de arttığı görülmektedir. Mevcut politikalar genellikle yavaş başlangıçlı olaylarla bağlantılı göç ile ani felaketlerle bağlantılı hareketler arasında ayırım yapmamaktadır. Bu politikalar, özellikle iklim değişikliği ve göçle ilgili sorunları ele almaya çalışan bağımsız çerçeveler olabilir. Diğer çerçeveler, göç ve insan hareketliliği politikaları, iklime uyum ve etkilerini ve afet riskini azaltma politikaları gibi diğer alanlardaki iklim ve göç boyutlarını vurgulamaktadır. Bu politikaların kapsamı da birbirlerinden farklıdır: bazıları iç göç hareketlerini ele almaya çalışırken, diğerleri başka ülkelerden kaynaklanan göç akışlarının nasıl yönetileceğini değerlendirmektedir.

Aşağıdaki bölüm, yavaş başlangıç boyutları da dâhil olmak üzere göç üzerindeki iklim etkilerini ele alan bazı yeni göç politikası girişimi örnekleri sunmaktadır. Göç, Çevre ve İklim Değişikliği: Politika Özeti Serisi çalışmasında daha fazla örnek bulunabilir.¹⁰²

Vanuatu İklim Değişikliği ve Felakete Bağlı Yer Değiştirme Ulusal Politikası (2018)

Vanuatu, kıyı erozyonu, çevresel bozulma, deniz seviyesinin yükselmesi ve kuraklık gibi yavaş başlangıçlı etkilerle bağlantılı hareketler de dâhil olmak üzere ülkedeki tüm yer değiştirme nedenlerini hedefleyen bir politika geliştirmiştir.¹⁰³ Bu politika, yerinden edilmeye ilişkin itici güçleri en aza indirmeye yönelik, hükümetin tamamını kapsayan bir yaklaşım sağlamayı, planlı yer değiştirme gibi göç türlerinin onurlu ve insan haklarına tam saygı ile gerçekleşmesini ve hareket halindeki topluluklar için kalıcı çözümler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu ulusal politika, iyi yönetilen ve güvenli iç göçün iklim etkilerine uyum stratejisi olabileceğini de vurgulamaktadır. Yine bu ulusal politika, Yerinden Edilenler için Görev Gücü Önerileri ve Pasifik'te devam eden bölgesel politika çalışmaları gibi küresel politika çerçeveleriyle uyumludur.

Seçilmiş başlıca önlemler:

- İklim etkileriyle bağlantılı hareketliliği ele almak için kurumsal yönetişimi güçlendirmek;
- Yer değiştirme hareketleri için bir izleme mekanizmasının oluşturulması gibi daha iyi veri toplama ve izleme önlemleri yoluyla kanıta dayalı yaklaşımlar geliştirmek;
- Yerinden edilmek vakalarından etkilenen tüm kişilerin korunması için ortak standartlar sağlamak üzere yönergeler ve standart çalışma prosedürleri geliştirmek;
- Yer değiştirme ve göç konularını arazi yönetimi, konut ve çevre planlamasına çalışmalarına dâhil etmek.

Güney Amerika: doğal tehlikelere bağlı afetlerden etkilenen ülkelerde yerlerinden edilerek sınır ötesine hareket etmiş kişilerin ve göçmenlerin korunmasına ilişkin bağlayıcı olmayan bölgesel araç (2019)

Göçle ilgili bölgesel bir danışma süreci olan Güney Amerika Göç Konferansı'na üye ülkeler, felaketler nedeniyle yerlerinden edilerek sınır ötesine hareket etmiş kişileri korumak için bağlayıcı olmayan kurallar geliştirmiş ve kabul etmiştir.¹⁰⁴ Bu kurallar çoğunlukla ani başlangıçlı olaylara odaklanmakta, ancak yavaş başlangıçlı felaketler ve süreçlerle bağlantılı hareketler için de

101 IOM, 2018a; UNHCR, 2018.

102 Bkz. <https://environmentalmigration.iom.int/policy-briefs>.

103 Vanuatu Hükümeti, 2018. 104 CSM, 2018.

uygulanabilme potansiyeline sahiptir. Kurallar, insani gerekçelerle düzenli ve istisnai göçmenlik yasalarının kullanılmasını teşvik eden mevcut uygulamalara dayanmaktadır. Bağlayıcılığı olmasa bile, ülkelerin göçün çevresel itici güçlerini en aza indirmek ve etkilenen insanların kabul ve kalışlarını yönetmek için bölgesel düzeyde nasıl işbirliği yapabileceklerine dair yenilikçi bir politika oluşturma örneğini temsil etmektedir. Bu bölgesel yönergeler ayrıca ulusal politika oluşturma çabalarına rehberlik edebilir ve bölge genelinde sağlam ulusal çerçevelerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Seçilmiş başlıca önlemler:

- Her ülkede doğal afetlerle bağlantılı hareketleri öngörebilmek ve bu hareketlere müdahale edebilmek amacıyla ulusal düzeydeki koordinasyonu güçlendirilmek ve prosedürler geliştirmek;
- Yerlerinden edilerek sınır ötesine hareket etmiş ve kendi ülkelerine dönme imkânları olmayan insanların korunma ihtiyaçlarını belirlemek;
- İnsani amaçlı vizelerin verilmesi ve geçici anlaşmalar da dâhil olmak üzere düzenli girişe izin veren göçmenlik prosedürlerini kolaylaştırmak.

Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi (IGAD): IGAD Bölgesindeki Kişilerin Serbest Dolaşımı Protokolü (2020)

Bölgesel serbest dolaşım politikaları, yavaş başlangıçlı süreçler de dâhil olmak üzere iklim etkilerine yanıt olarak bir bölgede hareket eden insanların özel kaygılarını gidermek için de kullanılabilir. Doğu Afrika'da kabul edilen yakın tarihli bir bölgesel serbest dolaşım protokolü, bu tür anlaşmaların çevresel etkiler nedeniyle sınır ötesine hareket edenler insanlarına korunmasına nasıl katkıda bulunabileceğini örneklemektedir.¹⁰⁵ Yedi Doğu Afrika ülkesini temsil eden IGAD, 2020'de IGAD Bölgesindeki Kişilerin Serbest Dolaşımı konusunda bir Protokol kabul etmiştir. Protokol, hem ani olaylar hem de yavaş başlangıçlı çevresel zararlar dâhil olmak üzere geniş bir felaket tanımı kullanmaktadır. Devletlerin, Afetlerden etkilenen diğer Üye Ülkelerin vatandaşlarının giriş, kayıt ve kalışlarını kolaylaştırma sorumluluğunu vurgulamaktadır.

Başlıca önlemler:

- Felaketler öncesinde, sırasında veya sonrasında hareket eden diğer Üye Devlet vatandaşlarının girişini ve kaydını kolaylaştırmak;
- Bu vatandaşlar için kalış süresinin uzatılmasını kolaylaştırmak.

Pasifik'te iklim değişikliğine bağlı yer değiştirme ve göç: Yeni Zelanda eylem planı (2018)

Bu eylem planı Dışişleri Bakanlığı tarafından geliştirilmiş ve 2018 yılında Yeni Zelanda bakanlar kurulu tarafından kabul edilmiştir.¹⁰⁶ 2019 yılında planda bir güncelleme yapılmıştır.¹⁰⁷ Eylem planı, Pasifik ada ülkelerindeki iklim etkilerinin göç sorunları da dâhil olmak üzere Yeni Zelanda'yı etkilediğini kabul etmektedir. Plan, Pasifik ada ülkelerinin her şeyden önce göçün iklimle ilgili yönlerini ele almaya odaklanmalarını, böylece insanların kendi ülkelerinde üretken bir yaşam sürdürebilmelerini amaçlamaktadır. Sonuç olarak bu plan, Yeni Zelanda'nın iklim kaynaklı sınır ötesi göç hareketlerini öngörmenin ve kolaylaştırmanın bir yolu olarak etkili iklim eylemlerini iletirmek için etkilenen ülkelere mali destek sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Uzun vadeli bir bakış açısıyla bu plan, Pasifik'in ihtiyaçları ve öncelikleri hakkında daha net bir tablo ortaya çıktığında, işgücü hareketliliği planlarının genişletilmesi ve insani vizelerin kullanılması gibi düzenli göç seçeneklerin göz önünde bulundurulmasını önermektedir.

¹⁰⁵ IGAD, 2020.

¹⁰⁶ Yeni Zelanda Hükümeti, 2018.

¹⁰⁷ Yeni Zelanda Hükümeti, 2019.

Seçilmiş başlıca önlemler:

- Resmi Kalkınma Yardımını kullanarak, iklim direncine ve uyum tedbirlerine yönelik yatırımlarla, Pasifik topluluklarını iklime bağlı yer değişikliklerini önlemede ve iklimsel göçe hazırlanmada desteklemek;
- Bölgesel diyalogu teşvik etmek ve iç ve sınır ötesi iklimsel göçe yönelik kolektif bir Pasifik tepkisi olabilecek, potansiyel bölgesel yaklaşımları keşfetmek;
- UNFCCC Yerinden Edilenler için Görev Gücü ve Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi de dâhil olmak üzere çok taraflı eylemlerle uluslararası çerçeveleri güçlendirmek;
- İklim göçüne hazırlanmak için sağlam araştırma ve tehlikelerin ve güvenlik açıklarının analizini gerçekleştirmek.

Bu seçilmiş politika örnekleri, uluslararası ve sınır ötesi iklim göçünü ele almak için göç politikası çerçevelerini güçlendirmek isteyen Devletlere daha büyük öneme sahip bazı özellikler sunmaktadır.¹⁰⁸ Bu örneklerin tümü, küresel düzeyde benimsenen öneri ve uygulamalarla uyumludur ve özel ihtiyaçlarına yönelik bağlamsallaştırılmış müdahaleler geliştirmektedir. Küresel çerçevelerin hem bölgesel hem de ulusal düzeyde nasıl işleyebileceğini farklı şekillerde göstermektedirler. Ulusal düzeyde, politikalar çoğunlukla göçün bölge içindeki iklimsel itici güçlerini ele almayı ve iç hareketleri yönetmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte, bu tür politikaların başarılı bir şekilde uygulanması yalnızca iç göçmenleri desteklemekle kalmayacak, aynı zamanda muhtemelen uluslararası göçe katkıda bulunan çevresel itici güçleri de azaltacaktır. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerdeki iklim değişikliğinin kendi bölgelerine yönelik göç akışlarını nasıl etkileyebileceğini giderek daha fazla anlamaya çalışmaktadır.¹⁰⁹ Örneğin, 2021 Birleşik Devletler Programlarının Mültecileri Ağırlamaya ve İklim Değişikliğinin Göç Üzerindeki Etkilerine Hazırlanmaya Yönelik Programları Yeniden Geliştirme ve Güçlendirme İdari Kararı, Ulusal Güvenlikten Sorumlu Başkan Yardımcısından Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Kurumu ve Ulusal İstihbarat Müdürlüğü ile birlikte çalışarak, iklim değişikliği ve göç, özellikle de zorla göç, iç yer değiştirme ve planlı yer değiştire üzerindeki etkilerine ilişkin bir Başkanlık raporu hazırlamasını ve sunmasını talep etmektedir.¹¹⁰ Rapor, iklimle ilgili hareketlerin güvenlik etkilerini ve doğrudan veya dolaylı olarak iklim nedeniyle yerinden edilmiş bireyleri koruma ve yeniden yerleştirme seçeneklerini belirlemektir. Raporda ayrıca, ABD'den dış yardım kullanımının iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini nasıl azaltabileceğine ilişkin öneriler de dile getirilecektir. Politika çevrelerinden üst düzey ulusal paydaşları içeren bu raporun hazırlık süreci, bir büyük güncel sorunun ulusal düzeydeki etkilerine müdahale etme yönündeki istekliliği göstermektedir. Bunu yaparken hem küresel hem de yerel düzeylerde diğer ülkeler, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla yakın işbirliğini öngörmektedir.

Gelişmiş ülkelerden çıkan politikalar, iklimin etkilerine karşı savunmasız ülkelerde sınır ötesi göçlere neden olan etkenleri asgari düzeye indirme amacıyla ulusal iklim eylemlerine ve kalkınma tedbirlerine katkıda bulunma potansiyeli taşımaktadır. Bölgesel politika örnekleri, Devletlerin düzenli ve istisnai göç tedbirlerini kullanarak felaketlerden kaynaklanan hareketliliği yönetebileceklerini vurgulamaktadır. Bunlar ümit verici gelişmelerdir. Bununla birlikte, bu politika çabalarının sonuçlarını değerlendirmek için henüz yeterli deneyim elde edilmemiştir. Bu politikalar çoğunlukla bağlayıcı özelliğe sahip değil ve/veya henüz yaygın olarak uygulanmamaktadır.

108 Politika konusundaki gelişmelere diğer örnekler, Yavaş Başlangıçlı İç Yer Değiştirme Raporu (daha fazla bilgi için, bkz. IOM, 2020) ve Felaketler ve İklim Değişikliği Bağlamında Yerlerinden Edilerek Sınır Ötesine Hareket Eden İnsanların Korunmasına Yönelik Gündem, Sayı II (daha fazla bilgi için, bkz. Nansen Girişimi, 2015b).

109 IOM, 2017d.

110 Amerika Birleşik Devletleri Beyaz Saray Kararnamesi, 2021.

Politika oluşturma ile ilgili yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle ilgili temel bulgular

- Yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçler, farklı göç sonuçları doğurabilir: gönüllü göçten zorla göç hareketlerine geçiş; kısa süreli, dairesel, uzun vadeli ve kalıcı hareketler; ülke içi veya sınır ötesi hareketler; kısa veya uzun mesafeli hareketler; bireylerin, hanelerin ve bütün olarak toplulukların hareketi (planlı yer değiştirme) ve sıkışmış toplulukların hareketsizliği.
- Yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçler bağlamında göç etme seçimi genellikle karmaşık karar süreçlerini içerir ve birçok farklı sosyoekonomik ve çevresel etken tarafından şekillendirilir.
- Yavaş başlangıçlı süreçler, geçim kaynakları ve bu kaynakların güvenliği açısından yerel doğal kaynaklara bağımlı insanların (örneğin çiftçiler, çobanlar, balıkçılar ve yerli halk) yaşamlarını ve geçim kaynaklarını daha doğrudan etkiler.
- Yavaş başlangıçlı etkiler bağlamında göçün diğer hareket türlerinden ayırt edilmesi zor olabilir (örneğin işgücü göçü, daha kısa vadeli dolaşım).
- Menşe ülkelerdeki topluluklar, göçmenlerin geride bıraktıkları aileleri ve sıkışmış topluluklar da yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle ilgilidir.
- Yavaş başlangıçlı süreçler bağlamında göç, genellikle kadınlar, erkekler ve kızlar ve yaşlılar için aile ayrılığı, güçsüzlük ve diğer hane halkı üyelerine bağımlılığın artması gibi bir dizi etkene bağlı olarak farklı etkilere yol açmaktadır.
- Yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçler, bazı bağlamlarda, toplumlar arası gerilimler ve çatışmalar nedeniyle ortaya çıkar. Tüm bu etkilerin bir araya gelmesi nüfus hareketlerini tetikleyebilir ve bu da çevresel bozulmayı ve çatışmaları daha da şiddetlendirir.
- Kentsel alanlar genellikle yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında hareket eden insanların başlıca hedef noktaları arasındadır. Fakat bu kentsel alanlar aynı zamanda çevresel değişimin etkileri ile ilgili risk noktaları haline gelebilir.
- Yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle ilgili veriler sınırlıdır, ancak söz konusu sorunların ve olgunun ölçeğine ilişkin geniş bir çerçeve sunmaktadır.
- Göçmenler birer değişim elçisi olarak hareket edebilir ve iklim değişikliğine olumlu katkılarda bulunabilirler.

Not: Bu özet IOM Çevresel Göç Portalı olan <https://environmentalmigration.iom.int/> adresinde kayıtlı kurumsal raporlardan çıkarılmıştır.

Sonuç

Yavaş başlangıçlı iklim olaylarının kötüleşmesinin beklendiği yakın geleceğe baktığımızda, uygun göç yönetimi politikaları ve uygulamaları çözümün bir parçası olabilir ve olmalıdır. Küresel politika tartışmaları, göç politika yapıcılarının, özellikle yavaş başlangıçlı iklim olayları bağlamında göçün kolaylaştırılması açısından olumlu değişikliklerin teşvik edilmesinde etkili olabileceği bazı giriş noktaları belirlemiştir. İklim bağlamında göç eden insanların korunmasını artırmak için yasal yollar geliştirmeye çalışmak, daha fazla göçmene ev sahipliği yapmaya yönelik düşmanlığın giderek arttığı bazı ülkelerde zor olabilir. Bununla birlikte, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan Devletlerarasında iklimin etkileriyle bağlantılı göçün tartışılmasına ilişkin siyasi ilginin gittikçe arttığı ve bu giderek artan farkındalığın hâlihazırda ulusal ve bölgesel düzeyde politikaların geliştirilme yöntemini etkilediği görülmektedir.

Bu nedenle, küresel çerçeveleri eyleme dönüştürmek için tasarlanan girişimleri yoğunlaştırmak ve genişletmek ve göç politika yapıcılarının göçün yavaş başlangıçlı itici güçlerini ele almak için oynayabilecekleri eşsiz rolü desteklemek için daha iyi bir zaman olmayabilir. İleriye baktığımızda, dikkatlice düşünülmesi gereken bazı noktalar şunlardır:

- Bilgi sağlayıcıların özellikle yavaş başlangıçlı olaylar ve süreçlerle ilgili kanıtları daha iyi bir şekilde toplamasını ve analiz etmesini sağlamak, bağlantı noktasının benzersizliği ve karmaşıklığının anlaşılmasını teşvik etmek ve bu verileri kanıta dayalı politika oluşturmayı desteklemek için göç politika yapıcılarına sunmak.
- Bölgesel müdahalelerin geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemek için etkili bölgesel politika diyalogu çalışmalarını kolaylaştırmak.
- Gelişmiş ülkelerin iklim değişikliğine karşı en savunmasız ülkeleri ve göç ve yavaş başlangıçlı etkilerle ilgili kazan-kazan politika çözümlerini nasıl en iyi şekilde destekleyebileceklerini anlamak.
- Göç politikasına ilişkin gelişmelerin başta iklim değişikliğine uyum ve etkilerinin hafifletilmesi ile afet riskinin azaltılmasına ilişkin politikalar olmak üzere ulusal düzeydeki diğer politika gelişmeleri tamamlamasını sağlamak.
- Mevcut politikaların etkisini değerlendirmek ve çıkarılan dersleri analiz etmek için izleme ve değerlendirme sistemleri kurmak.

Ek A. Önemli tanımlar

Çevresel göç, ağırlıklı olarak çevrede yaşamlarını veya yaşam koşullarını olumsuz yönde etkileyen ani veya ilerici değişiklikler nedeniyle, alışılmış ikamet yerlerini terk etmek zorunda kalan veya bunu geçici veya kalıcı olarak yapmayı seçen ve menşe ülkesi veya alışılmış ikametgâhı içinde veya dışında hareket eden kişilerin veya grupların hareketidir.

İklimsel göç, çevresel göçün bir alt kategorisidir; ortamdaki değişimin iklim değişikliğinden kaynaklandığı tekil bir çevresel göç türünü tanımlar. Bu bağlamda göç, özellikle zorla yapılıyorsa, etkilenen insanların nispeten savunmasız yapılarıyla ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, göç aynı zamanda çevresel stres unsularına yönelik bir uyum biçimi olabilir ve etkilenen bireylerin ve toplulukların dayanıklılığını artırmaya yardımcı olabilir.

Sıkışmış topluluklar göç edemeyen, “sıkışıp kalma” veya geride kalma riskiyle karşı karşıya olan, tehdit altındaki bölgelerde yaşayan topluluklardır ve çevresel şoklara ve yoksullaşmaya karşı daha savunmasızdır.

İklim değişikliğinin etkileri de dâhil olmak üzere afetler veya çevresel bozulma bağlamında **planlanan yer değiştirme**, kişilerin veya grupların evlerinden veya geçici ikamet yerlerinden taşındıkları veya taşınmalarına yardım edildiği, yeni bir yere yerleşme ve yaşamlarını yeniden inşa etme koşullarının sağlandığı planlı bir süreçtir.

Yukarıdaki tanımların tümü Uluslararası Göç Örgütü Göç Sözlüğünden alınmıştır (IOM, 2019).

Yavaş başlangıçlı olaylar: İklim değişikliğinin etkileri, her ikisi de kayıp ve zarara neden olabilecek yavaş başlangıçlı olayları ve aşırı hava olaylarını içerir. İlk olarak Cancun Anlaşması (COP16) tarafından literatüre kazandırılan yavaş başlangıçlı olaylar, artan sıcaklıklar, çölleşme, biyoçeşitlilik kaybı, arazi ve ormanlarda bozulma, buzul geri çekilmesi ve ilgili etkiler, okyanus asitlenmesi, deniz seviyesinin yükselmesi ve tuzlanma gibi risk ve etkilere atıfta bulunmaktadır. Bkz. <https://unfccc.int/process/bodies/constituted-bodies/executive-committee-of-the-warsaw-international-mechanism-for-loss-and-damage-wim-excom/areas-of-work/slow-onset-events>.

Uyum: Doğal veya insan yapımı sistemlerde, gerçek veya beklenen iklimsel uyarılara veya iklim etkilerine yanıt olarak, zararı hafifleten veya faydalı fırsatlardan yararlanmayı sağlayan düzenlemelerdir. Bkz. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-convention/glossary-of-climate-change-acronyms-and-terms#a>.

Hafifletme: İklim değişikliği bağlamında, kaynakları azaltmak veya sera gazı havuzlarını geliştirmek için yapılan bir insan müdahalesidir. Örnekler arasında endüstriyel süreçler veya elektrik üretimi için fosil yakıtların daha verimli kullanılması, güneş enerjisine veya rüzgâr enerjisine geçilmesi, binaların yalıtımının iyileştirilmesi ve atmosferden daha fazla miktarda karbondioksitin temizlenmesi için ormanların ve diğer “havuzların” genişletilmesi sayılabilir. Bkz. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-convention/glossary-of-climate-change-acronyms-and-terms#m>.

Ek B. Yavaş başlangıçlı olaylar ve göçle ilgili ek Birleşmiş Milletler politika girişimleri

Devam eden girişimler özellikle yavaş başlangıçlı olaylar bağlamında göçle ilgili politikaların gelişiminin desteklenmesinde önemlidir. Aşağıdaki bölüm, politika oluşumunu ulusal ve bölgesel düzeyde etkileyebilecek son önemli gelişmeleri kısaca özetlemektedir.

Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi'nin (UNCCD) tarafları, çölleşme, arazi bozulması ve kuraklık (DLDD) gibi, yavaş başlangıçlı belirli olaylarla bağlantılı göçü ele almak için alınacak eylemleri giderek daha fazla tartışmaktadır.¹¹¹ Sözleşmeye Taraf Devletler, DLDD'ye bağlı zorunlu göçü azaltmayı taahhüt etmiş¹¹² ve ilgili 2017¹¹³ ve 2019¹¹⁴ yıllarında bu konuyla ilgili kararlar almıştır. Bu kararlar, bozulmaya uğrayan toprakların ilgili topluluklara alternatif fırsatlar sunacak şekilde restore edilmesinin desteklenmesi ve Afrika'da Sürdürülebilirlik, İstikrar ve Güvenlik Girişiminin (3S Girişimi) desteklenmesi gibi¹¹⁵, ağır göç veren bölgelerdeki gençler, göçmenler, hareket halindeki göçmenler ve evlerine geri dönen göçmenler dâhil olmak üzere savunmasız gruplara çevre dostu iş imkânları sunan özel çözümleri genel hatlarıyla şekillendirmektedir.

Temmuz 2020'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, yerlerinden edilmiş kişilerin insan hakları ile ilgili Özel Raportörlük görevini yürüten Cecilia Jimenez-Damary'nin kaleminden, iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı olumsuz etkileri bağlamında yerinden edilme vakalarına ilişkin tematik bir rapor yayımlamıştır.¹¹⁶ Rapor, iklim değişikliğinin yavaş başlangıçlı etkilerinin, belirli gruplar da dâhil olmak üzere yerinden edilmiş kişiler için insan haklarına erişimi nasıl etkilediğini analiz etmektedir. Rapor ayrıca Devletlere, uluslararası topluma, işletmelere ve insan hakları ulusal kuruluşlarına, yavaş başlangıçlı eylemler bağlamında iç yer değiştirmeyi ele almayla ilgili öneriler sunmaktadır. Bu öneriler, UNFCCC Yerinden Edilenler için Görev Gücü ve Güvenli, Düzgün ve Düzenli Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi kapsamında alınan taahhütlerle uyumludur. Diğer konuların yanı sıra, iklim ile ilgili yer değiştirmeyi insan hareketliliğine ilişkin yasa, politika ve programlara entegre etme ve iklim etkileriyle bağlantılı yer değiştirmenin itici güçlerini azaltmak için iklim azaltma çabalarını artırma gereğini vurgulamaktadırlar.

Ocak 2020'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi¹¹⁷ tarafından alınan önemli bir karar, Devletlerin insanları menşe ülkedeki iklim değişikliği etkilerinin onurlu yaşamları için risk oluşturduğu durumlara geri göndermekten kaçınması gerektiğini kabul etmiştir (geri göndermeme ilkesi). Bu karar aynı zamanda, etkilenen Devletlerin yavaş başlangıçlı olaylar da dâhil olmak üzere iklim değişikliğinin yarattığı muazzam zorlukları ele almak için uluslararası toplumun desteğine ihtiyaç duyduklarını vurgulamaktadır. Komitenin sonuçları, Devletlerin yeni düzenli göç yolları açmaları ve yavaş başlangıçlı olaylarla bağlantılı olanlar da dâhil olmak üzere yaşamı tehdit eden, ülkelere dönmeleri hâlinde iklim riskleriyle karşı karşıya kalacak insanlara geçici ve uzun vadeli koruma biçimleri sağlamalarının aciliyetinin altını çizmektedir.¹¹⁸

111 IOM ve UNCCD, 2019.

112 UNCCD, 2017a.

113 UNCCD, 2017b.

114 UNCCD, 2019.

115 Ayrıntılar için bkz. 3S Girişimi, ty. 116 UNGA, 2020.

117 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, 2020. 118 IOM, 2020e.

Mart 2015'te Birleşmiş Milletler Üye Devletleri, yavaş başlangıçlı felaketlerle bağlantılı riskler de dâhil olmak üzere, afet riskini önlemek ve azaltmak için Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi 2015-2030 (SFDRR)¹¹⁹ çalışmasını imzalamıştır. Sendai Çerçevesi, göçmenleri afet riskini azaltma ve yönetim eylemlerine dâhil etme gerekliliğini vurgulamakta ve göçmenlerin esneklik inşasına katkıda bulunmaları gerektiğini kabul etmektedir.¹²⁰ 2015 Nansen Girişimi¹²¹, iklim değişikliğinin etkileri de dâhil olmak üzere yavaş başlangıçlı felaketlerin ve çevresel bozulmanın insan hareketliliğine etkisini dikkate almaktadır. Nansen Gündemi, dünya çapındaki Devletler tarafından, afetlerde yerlerinden edilen insanlara koruma ve yardım sağlamak için yürütülen mevcut uygulamaları vurgulamaktadır.¹²²

Yavaş başlangıçlı olaylara ve göçe odaklı diğer politika tartışmaları, örneğin Uluslararası Hukuk Komisyonu¹²³, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi¹²⁴, Küresel Göç ve Kalkınma Bilgi Ortaklığı (KNOMAD) çevresel değişim ve göç tematik çalışma grubu¹²⁵ ve Uluslararası Çalışma Örgütü¹²⁶ bünyesinde gerçekleştirilmektedir.

119 UNDRR, 2015.

120 Guadagno, 2016.

121 Nansen Girişimi, 2015a.

122 Nansen Girişimi, 2015b. Nansen Gündeminin uygulanmasını takiben geliştirilen bir girişim olan Afette Yerinden Edilme Platformu (PDD) öncülük etmektedir.

123 Aureescu ve diğ., 2018.

124 OHCHR, 2018.

125 KNOMAD, ty.

126 ILO, ty.

Kaynakça*

- 3S Initiative
n.d. Sustainability, Stability, Security Initiative. Available at <https://3s-initiative.org/en/home/>.
- Adams, H.
2016 Why populations persist: Mobility, place attachment and climate change. *Population and Environment*, 37(4):429–448.
- Afifi, T., R. Govil, P. Sakdapolrak and K. Warner
2012 *Climate Change, Vulnerability and Human Mobility. Perspectives of Refugees from the East and Horn of Africa*. United Nations University, Institute for Environment and Human Security, Bonn.
- Akesson, B. and K. Coupland
2018 *Without Choice? Understanding War-affected Syrian Families' Decisions to Leave Home*. Migration Research Series No. 54. IOM, Geneva. Available at <https://publications.iom.int/books/mrs-no-54-without-choice-understanding-war-affected-syrian-families-decisions-leave-home>.
- Alam, S.S., S. Huq, F. Bin Islam and H.M. Asiful Hoque
2018 *Building Climate-Resilient, Migrant-Friendly Cities and Towns*. International Centre for Climate Change and Development, Dhaka. Available at www.iccad.net/wp-content/uploads/2018/10/Policy-Brief-on-Climate-Migration-and-Cities.pdf.
- Alliance of Small Island States (AOSIS)
2019 *Alliance of Small Island States (AOSIS) Submission on the 2019 Review of the WIM*. Available at www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201911270518---AOSIS%20submission%20on%20the%202019%20review%20of%20the%20WIM_27_November_2019.pdf.
- Aurescu, B., Y. Cissé, P.G. Teles, N. Oral and J.J. Ruda Santolaria
2018 *Sea-level Rise in Relation to International Law*. Report of the International Law Commission (70th session) A/73/10. Available at https://legal.un.org/ilc/reports/2018/english/annex_B.pdf.
- Babagaliyeva, Z., A. Kayumov, N. Mahmaddullozoda and N. Mustaeva
2017 *Migration, Remittances and Climate Resilience in Tajikistan*. Working paper, part I. Regional Environmental Centre for Central Asia (CAREC) in cooperation with the Ministry of Labour, Migration and Employment of Population of the Republic of Tajikistan. Available at https://carececo.org/eng_P2%20WP1%20Migration,%20remittances_FIN.pdf.
- Bell, A.R., D.J. Wrathall, V. Mueller, J. Chen, M. Oppenheimer, M. Hauer, H. Adams, S. Kulp, P.U. Clark and E. Fussell
2021 Migration towards Bangladesh coastlines projected to increase with sea-level rise through 2100. *Environment Research Letters*, 16(2). Available at <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/abcd5b>.
- Bendandi, B.
2020 Migration induced by climate change and environmental degradation in the central Mediterranean route. In: *Migration in West and North Africa and Across the Mediterranean: Trends, Risks, Development and Governance*. IOM, Geneva. Available at www.semanticscholar.org/paper/Migration-induced-by-climate-change-and-degradation-Bendandi/2bd3ab1f1c5a9000cf2d25d00234c248705a6fc6.

* All hyperlinks were working at the time of writing this report.

Bendandi, B. and P. Pauw

- 2016 Remittances for adaptation: An 'alternative source' of international climate finance? In: *Migration, Risk Management and Climate Change: Evidence and Policy Responses* (A. Milan, B. Schraven, K. Warner and N. Cascone, eds.). Springer Link. Available at https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-42922-9_10.

Bettini, G., S.L. Nash and G. Gioli

- 2017 One step forward, two steps back? The fading contours of (in)justice in competing discourses on climate migration. *The Geographical Journal*, 183(4):348–358. Available at <https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/geoj.12192>.

Bower, E. and S. Weerasinghe

- 2021 *Leaving Place, Restoring Home: Enhancing the Evidence Base on Planned Relocation Cases in the Context of Hazards, Disasters and Climate Change*. Platform on Disaster Displacement, Sydney. Available at <https://disasterdisplacement.org/portfolio-item/leaving-place-restoring-home>.

Brookings Institution, Georgetown University and United Nations High Commissioner for Refugees

- 2015 *Guidance on Protecting People from Disasters and Environmental Change Through Planned Relocation*. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/Guidance%20on%20Planned%20Relocations%20-%20Split%20PDF.pdf>.

Brzoska, M. and C. Fröhlich

- 2016 Climate change, migration and violent conflict: Vulnerabilities, pathways and adaptation strategies. *Migration and Development*, 5(2):190–210.

Conferencia Suramericana sobre Migraciones (CSM)

- 2018 *Lineamientos regionales en materia de protección y asistencia a personas desplazadas a través de fronteras y migrantes en países afectados por desastres de origen natural*. Buenos Aires. Available at https://disasterdisplacement.org/wp-content/uploads/2019/06/CSM-Lineamientos-regionales-personas-desplazadas-por-desastres_compressed.pdf.

Food and Agriculture Organization (FAO), International Fund for Agricultural Development, International Organization for Migration and World Food Programme

- 2018 *The Linkages between Migration, Agriculture, Food Security and Rural Development*. Rome. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/CA0922EN.pdf>.

Flavell, A., A. Milan and S. Melde

- 2020 *Migration, Environment and Climate Change: Literature Review*. First report in the Migration, Environment and Climate series, on behalf of the German Environment Agency. Dessau-Rosslau. Available at www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/1410/publikationen/2020-03-04_texte_42-2020_migration-literature-review_1.pdf.

Gemenne, F.

- 2011 Why the numbers don't add up: A review of estimates and predictions of people displaced by environmental changes. *Global Environmental Change*, 21(1):S41–S49. Available at <https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/136972/1/11-1188-mr7-why-the-numbers-dont-add-up-estimates-of-people-displaced.pdf>.

Gioli, G. and A. Milan

- 2018 Gender, migration and (global) environmental change. In: *Routledge Handbook of Environmental Displacement and Migration* (R. McLeman and F. Gemenne, eds.). Routledge International, London. Available at www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315638843-11/gender-migration-global-environmental-change-giovanna-gioli-andrea-milan.

Government of Bhutan

- 2019 *Submission by Bhutan on Behalf of the Least Developed Countries Group on the 2019 Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage*. Available at www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201911201255---LDC%20submission%20on%20the%202019%20review%20of%20the%20WIM.pdf.

Government of Finland and European Commission (EC)

- 2019 *Views on the Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage*. Submission by Finland and the European Commission on behalf of the European Union and its Member States. Helsinki. Available at www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201910161437---FI-10-16%20EU%20Submission%20WIM.pdf.

Government of Guatemala

- 2019 *Views on the Review of the Warsaw International Mechanism on the Basis of the Terms of Reference*. FCCC/SB/2019/L.3. Submission by Guatemala on behalf of the AILAC group of countries composed by Chile, Colombia, Costa Rica, Honduras, Guatemala, Panama, Paraguay and Peru. Available at www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201910181441---191015%20%20AILAC%20submission%20on%20LnD%20vf.pdf.

Government of New Zealand

- 2018 *Pacific Climate Change-related Displacement and Migration: A New Zealand Action Plan*. Office of the Minister of Foreign Affairs. Available at <https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2018-05/apo-nid213946.pdf>.
- 2019 Official Information Act. Office of the Minister of Foreign Affairs. Available at www.mfat.govt.nz/assets/OIA/OIA-release-climate-change.pdf.

Government of Peru

- 2019 *Decreto Supremo que aprueba el Reglamento de la Ley No. 30754, Ley Marco sobre Cambio Climático, Sistema Nacional de Información Ambiental*. Decreto Supremo No. 013-2019-MINAM.

Government of the Philippines

- 2019 *Views on the Review of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage Associated with Climate Change Impacts, on the basis of the terms of reference*. Submission by the Philippines. Available at www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201911111610---Philippine%20Submission_Views%20on%20the%20Review%20of%20the%20WIM.pdf.

Government of Vanuatu

- 2018 *Vanuatu: National Policy on Climate Change and Disaster-Induced Displacement*. IOM Migration, Environment and Climate Change Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/vanuatu-national-policy-climate-change-and-disaster-induced-displacement-2018>.

- Guadagno, L.
2016 Human mobility in the Sendai framework for disaster risk reduction. *International Journal of Disaster Risk Science*, 7:30–40. Available at <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s13753-016-0077-6.pdf>.
- Heslin, A.
2019 Climate migration and cultural preservation: The case of the Marshallese diaspora. In: *Loss and Damage from Climate Change: Concepts, Methods and Policy Options* (R. Mechler, L.M. Bouwer, T. Schinko, S. Surminski and J. Linnerooth-Bayer, eds.). Springer Open, London. Available at <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-72026-5.pdf>.
- Heslin, A., N.D. Deckard, R. Oakes and A. Montero-Colbert
2019 Displacement and resettlement: Understanding the role of climate change in contemporary migration. In: *Loss and Damage from Climate Change: Concepts, Methods and Policy Options* (R. Mechler, L.M. Bouwer, T. Schinko, S. Surminski and J. Linnerooth-Bayer, eds.). Springer Open, London. Available at <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-72026-5.pdf>.
- Hirsch, T.
2019 *Climate Finance for Addressing Loss and Damage. How to Mobilize Support for Developing Countries to Tackle Loss and Damage*. Brot für die Welt, Berlin. Available at https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ClimateFinance_LossDamage.pdf.
- Intergovernmental Authority on Development (IGAD)
2020 *Communiqué of the Sectoral Ministerial Meeting on the Protocol on Free Movement of Persons in the IGAD Region*. Khartoum. Available at <https://igad.int/attachments/article/2373/Communique%20on%20Endorsement%20of%20the%20Protocol%20of%20Free%20Movement%20of%20Persons.pdf>.
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)
2018a *Synthesizing the State of Knowledge to Better Understand Displacement Related to Slow Onset Events*. WIM TFD I.2. Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/WIM%20TFD%20I.2%20Output.pdf>.
2018b *No Matter of Choice: Displacement in a Changing Climate*. Thematic series. Geneva. Available at www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/20181213-slow-onset-intro.pdf.
2019 *Disaster Displacement: A Global Review, 2008–2018*. Geneva. Available at www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/201905-disaster-displacement-global-review-2008-2018.pdf.
2020 *Global Report on Internal Displacement*. Geneva. Available at www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/2020-IDMC-GRID.pdf.
2021 Global Internal Displacement Database. Available at www.internal-displacement.org/database/displacement-data.

International Labour Organization (ILO)

- n.d. Climate Change, Displacement and Labour Migration. Available at www.ilo.org/global/topics/labour-migration/climate-change/green-jobs/lang--en/index.htm.

International Organization for Migration (IOM)

- 2015a *Ecosystem Services: Relation to Environmental Change and Impacts on Mobility*. Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/ecosystem-services-relation-environmental-change-and-impacts-mobility>.
- 2015b Remittances and potential for adaptation. MECC Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/remittances-and-potential-adaptation>.
- 2017a UN migration agency tracks displacement in drought-affected Madagascar. Press release. Geneva, 9 June. Available at www.iom.int/news/un-migration-agency-tracks-displacement-drought-affected-madagascar.
- 2017b *IOM MECC Info Sheet on Extreme Heat and Migration*. MECC Division, Geneva. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/mecc_infosheet_heat_and_migration.pdf.
- 2017c *Making Mobility Work for Adaptation to Environmental Changes: Results from the MECLEP Global Research*. Geneva. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/meclep_comparative_report.pdf.
- 2017d *Effects of Climate Change on Human Mobility in the Pacific and Possible Impact on Canada*. Canberra. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/effects_of_climate_change_on_human_mobility.pdf.
- 2018a *Mapping Human Mobility and Climate Change in Relevant National Policies and Institutional Frameworks*. Geneva. Available at <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/20180917%20WIM%20TFD%20I.1%20Output%20final.pdf>.
- 2018b *Mapping Human Mobility (Migration, Displacement and Planned Relocation) and Climate Change in International Processes, Policies and Legal Frameworks*. Task Force on Displacement Activity II.2. Available at <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/WIM%20TFD%20II.2%20Output.pdf>.
- 2018c *Recommendations for Integrated Approaches to Avert, Minimize and Address Displacement Related to the Adverse Impacts of Climate Change*. Task Force on Displacement Stakeholder Meeting. MECC Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/policy/task-force-displacement-stakeholder-meeting-%E2%80%9Crecommendations-integrated-approaches-avert>.
- 2019 *Glossary on Migration*. International Migration Law No. 34. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.
- 2020a *Environmental Migration, Disaster Displacement, and Planned Relocation in West Africa*. Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/MECC%20West%20Africa%20Desk%20Review%20-%20FINAL%20May%202021.pdf>.

- 2020b *Internal Displacement in the Context of the Slow-Onset Adverse Effects of Climate Change – Submission by the International Organization for Migration to the Special Rapporteur on the Human Rights of Internally Displaced Persons*. Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/IDP%20SR%20Report.pdf>.
- 2020c *Guidance for Mainstreaming Environmental and Climate Considerations into Reintegration Programming*. MECC Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/guidance-mainstreaming-environmental-and-climate-considerations-reintegration-programming>.
- 2020d *Internal Displacement in the Context of the Slow-Onset Adverse Effects of Climate Change*. MECC Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/internal-displacement-context-slow-onset-adverse-effects-climate-change-submission-international>.
- 2020e Position by Human Rights Committee opens possibility for dignified migration in the context of climate change [blog]. Available at <https://weblog.iom.int/position-human-rights-committee-opens-possibility-dignified-migration-context-climate-change>.
- 2021a *Policy Analysis on Migration, Environment and Climate Change: Kyrgyz Republic*. (forthcoming).
- 2021b *Policy Analysis on Migration, Environment and Climate Change: Tajikistan*. (forthcoming).

IOM and United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD)

- 2019 *Addressing the Land Degradation–Migration Nexus: The Role of the United Nations Convention to Combat Desertification*. IOM, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/IOM%20UNCCD%20Desertification%202019%20FINAL.pdf>.

IOM, Georgetown University and United Nations High Commissioner for Refugees

- 2017 *A Toolbox: Planning Relocations to Protect People from Disasters and Environmental Change*. IOM, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/toolbox-planning-relocations-protect-people-disasters-and-environmental-change>.

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

- 2014 *Climate Change 2014 Impacts, Adaptation and Vulnerability Part A: Global and Sectoral Aspect. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (C.B. Field, V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea and L.L. White, eds.). Cambridge University Press, New York. Available at www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/WGIIAR5-PartA_FINAL.pdf.
- 2018 Strengthening and implementing the global response. In: *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty* (V. MassonDelmotte, P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor and T. Waterfield, eds.). World Meteorological Organization, Geneva. Available at www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/05/SR15_Chapter4_Low_Res.pdf.

- 2021 Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (V. Masson-Delmotte, P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M. I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J. B. R. Matthews, T. K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu and B. Zhou (eds.). Cambridge University Press. In Press. Available at www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf.
- Ionesco, D., D. Mokhnacheva and F. Gemenne
2017 *The Atlas of Environmental Migration*. Routledge, London.
- Ionesco, D. and A. Pawliczko
2014 Youth, environmental change and migration. In: *Migration and Youth: Challenges and Opportunities*. Produced on behalf of the Global Migration Group by the United Nations Children's Fund. Available at www.globalmigrationgroup.org/system/files/20_Chapter_16.pdf.
- Knowledge Partnership on Migration and Development (KNOMAD)
n.d. Environmental change and migration. Available at www.knomad.org/thematic-working-group-single/9.
- Laurent-Lucchetti, J., M. Couttenier, T. Vischel and X. Vollenweider
2019 Droughts, land degradation and migration. In: *Addressing the Land Degradation– Migration Nexus: The Role of the United Nations Convention to Combat Desertification*. IOM, Geneva.
- Maertens, L. and A. Baillat
2017 The partial climatisation of migration, security and conflict. In: *Globalising the Climate* (S.C. Akkut, J. Foyer and E. Morena, eds.). Routledge, London, pp. 116–134.
- Martin, S. and S. Weerasinghe
2017 Global migration governance: Existing architecture and recent developments. In: *World Migration Report 2018* (M. McAuliffe and M. Ruhs, eds.). IOM, Geneva. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en_chapter5.pdf.
- Mayer, B.
2016 Migration in the UNFCCC workstream on loss and damage: An assessment of alternative framings and conceivable responses. *Transnational Environmental Law*, 6(1):107–129. Available at www.cambridge.org/core/journals/transnational-environmental-law/article/migration-in-the-unfccc-workstream-on-loss-and-damage-an-assessment-of-alternative-framings-and-conceivable-responses/28A086D00A922692C5E9F6CA504B9F05.
- Marzeion, B. and A. Levermann
2014 Loss of cultural world heritage and currently inhabited places to sea-level rise. *Environmental Research Letters*, 9(3). Available at <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/9/3/034001>.
- McAuliffe, M., A. Kitimbo, A.M. Goossens and A.A. Ullah
2017 Understanding migration journeys from migrants' perspectives. In *World Migration Report 2018* (M. McAuliffe and M. Ruhs, eds.). IOM, Geneva. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en_chapter7.pdf.

- McMichael, C., S. Dasgupta, S. Ayeb-Karlsson and I. Kelman
2020 A review of estimating population exposure to sea-level rise and the relevance for migration. *Environmental Research Letters*, 15(12). Available at <https://doi.org/10.1088/1748-9326/abb398>.
- Missirian, A. and W. Schlenker
2017 Asylum applications respond to temperature fluctuations. *Science*, 358(6370):1610–1614. Available at <https://science.sciencemag.org/content/358/6370/1610>.
- Multi-Partner Trust Fund Office (MPTF)
2020 Addressing drivers and facilitating safe, orderly and regular migration in the contexts of disasters and climate change in the IGAD region. Project factsheet. Available at <http://mptf.undp.org/factsheet/project/00126022>.
- Musah-Surugu, I.J., A. Ahenkan and J.N. Bawole
2018 Migrants' remittances. A complementary source of financing adaptation to climate change at the local level in Ghana. *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 10(1):178–196. Available at https://pdfs.semanticscholar.org/0f29/e716084fe5abbcc7c8de8319db64b7b5014e.pdf?_ga=2.194023085.1483848069.1627166805-619835359.1624466919.
- Nansen Initiative
2015a *Agenda for the Protection of Cross-Border Displaced Persons in the Context of Disasters and Climate Change*. Volume I. Available at https://disasterdisplacement.org/wp-content/uploads/2014/08/EN_Protection_Agenda_Volume_I_-low_res.pdf.
- 2015b *Agenda for the Protection of Cross-Border Displaced Persons in the Context of Disasters and Climate Change*. Volume II. Available at https://disasterdisplacement.org/wp-content/uploads/2014/08/EN_Protection_Agenda_Volume_II_-low_res.pdf.
- Oakes, R., S. Banerjee and K. Warner
2020 Human mobility and adaptation to environmental change. In: *World Migration Report 2020* (M. McAuliffe and B. Khadria, eds.). IOM, Geneva. Available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020_en_ch_9.pdf.
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)
2018 *The Slow Onset Effects of Climate Change and Human Rights Protection for Cross-Border Migrants*. IOM MECC Division, Grand-Saconnex. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/slow-onset-effects-climate-change-and-human-rights-protection-cross-border-migrants-0>.
- Parliament of Peru
2019 Ley No. 30754. Ley Marco Sobre Cambio Climatico. *El Peruano*.
- Piguet, E., R. Kaenzig and J. Guelat
2018 The uneven geography of research on “environmental migration”. *Population and Environment*, 39(2). Available at https://doc.rero.ch/record/309320/files/Piguet_Etienne_-_The_uneven_geography_of_research_on_environmental_migration_20180528144718-BP.pdf.

Platform on Disaster Displacement (PDD)

- 2018 *The United Nations System's Mandates with Respect to Averting, Minimizing and Addressing Displacement Related to Climate Change: Considerations for the Future*. Task Force on Displacement, Activity II.3.

Refugees International

- 2012 Colombia: Two years under water [online video]. 27 March. Available at www.youtube.com/watch?v=IUQCIN7E8ls.

Rigaud, K.K., A. de Sherbinin, B. Jones, J. Bergmann, V. Clement, K. Ober, J. Schewe, S. Adamo, B. McCusker, S. Heuser and A. Midgley

- 2018 *Groundswell: Preparing for Internal Climate Migration*. World Bank, Washington, D.C.

Robinson, C., B. Dilkina and J. Moreno-Cruz

- 2020 Modeling migration patterns in the USA under sea level rise. *PLOS ONE*, 15(1):e0227436. Available at <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0227436>.

Samuwai, J. and J. Maxwell Hills

- 2018 Assessing climate finance readiness in the Asia-Pacific region. *Sustainability*, 10(4). Available at https://pdfs.semanticscholar.org/9c38/8a238297809f36fec35457333e232cd3a956.pdf?_ga=2.139117875.1483848069.1627166805-619835359.1624466919.

Šedová, B., L. Čizmaziová and A. Cook

- 2021 A meta-analysis of climate migration literature. Discussion paper No. 29. Center for Economic Policy Analysis, Potsdam. Available at <https://publishup.uni-potsdam.de/opus4-ubp/frontdoor/deliver/index/docId/49982/file/cepa29.pdf>.

Schreiber, F., E. Dellas and L. Rüttinger

- 2016 Understanding fragile cities – the nexus between migration, climate change and urban fragility. Working paper. Climate Diplomacy, Berlin. Available at https://climate-diplomacy.org/sites/default/files/2020-10/Working%20Paper_Understanding%20climate%20fragility.pdf.

Telford, A.

- 2018 A threat to climate-secure European futures? Exploring racial logics and climate-induced migration in US and EU climate security discourses. *Geoforum*, 96:268–277. Available at www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0016718518302550.

Traore Chazalnoël, M. and D. Ionesco

- 2016 IOM Perspectives on Climate Change and Migration – 10 Key Takeaways from the COP24 Recommendations on Integrated Approaches to Address Displacement and Climate Change. IOM MECC Division, Geneva. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/blogs/iom-perspectives-climate-change-and-migration>.

- 2018a A moment of opportunity to define the global governance of environmental migration: Perspectives from the International Organization for Migration. In: *Routledge Handbook of Environmental Displacement and Migration* (R. McLeman and F. Gemenne, eds.). Routledge, London and New York.

- 2018b State-led, regional, consultative processes: Opportunities to develop legal frameworks on disaster displacement. In: *Climate Refugees: Beyond the Legal Impasse?* (S. Behrman and A. Kent, eds.). Routledge, Oxford and New York.
- United Kingdom Government Office for Science
- 2011 *Migration and Global Environmental Change*. Final project report. London. Available at https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/287717/11-1116-migration-and-global-environmental-change.pdf.
- United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD)
- 2017a Decision ICCD/COP(13)/L.18. The future strategic framework of the Convention. Available at [www.unccd.int/sites/default/files/inline-files/ICCD_COP\(13\)_L.18-1716078E_0.pdf](http://www.unccd.int/sites/default/files/inline-files/ICCD_COP(13)_L.18-1716078E_0.pdf).
- 2017b Decision ICCD/COP(13)/L.25. The positive role that measures taken under the Convention can play to address desertification/land degradation and drought as one of the drivers that causes migration. Available at www.unccd.int/sites/default/files/sessions/documents/2017-09/ICCD_COP%2813%29_L.25-1716167E.pdf.
- 2019 Decision 22/COP14. Follow-up on the positive role that measures taken under the Convention can play to address desertification/land degradation and drought as one of the drivers that cause migration. Available at www.unccd.int/sites/default/files/sessions/documents/2019-11/22-cop14.pdf.
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR)
- 2015 *The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*. Available at www.preventionweb.net/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030.
- United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)
- 2010 UNFCCC Decision 1/CP.16. The Cancun Agreements: Outcome of the work of the ad hoc working group on long-term cooperative action under the Convention. FCCC/CP/2010/7/Add.1. Available at <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf>.
- 2013 Non-economic losses in the context of the work programme on loss and damage. Technical paper FCCC/TP/2013/2. Available at <https://unfccc.int/resource/docs/2013/tp/02.pdf>.
- 2015 Adoption of the Paris Agreement. Available at <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>.
- 2019 Report of the executive committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts. In: *Report of the Conference of the Parties on its Twenty-fourth Session, Held in Katowice from 2 to 15 December 2018*. Part two: Action taken by the Conference of the Parties at its twenty-fourth session. FCCC/CP/2018/10/Add.1 Available at <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/10a1.pdf>.
- 2020 *Online Guide on Loss and Damage*. Available at https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Online_Guide_feb_2020.pdf.

- 2021 *Report of the Executive Committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts (for 2020 and 2021)*. Available at <https://unfccc.int/documents/266453>.
- n.d.a Introduction to Loss and Damage. Available at <https://unfccc.int/topics/adaptation-and-resilience/the-big-picture/introduction-to-loss-and-damage>.
- n.d.b The Executive Committee of the Warsaw International Mechanism for Loss and Damage. Available at <https://unfccc.int/wim-excom>.
- n.d.c *Approaches to Address Loss and Damage Associated with Climate Change Impacts in Developing Countries*. Available at <https://unfccc.int/topics/adaptation-and-resilience/workstreams/approaches-to-address-loss-and-damage-associated-with-climate-change-impacts-in-developing-countries#eq-1>.
- n.d.d 2019 WIM Review Event. Available at <https://unfccc.int/process-and-meetings/bodies/constituted-bodies/executive-committee-of-the-warsaw-international-mechanism-for-loss-and-damage-wim-excom/workshops-meetings/2019-wim-review-event>.
- n.d.e Task Force on Displacement. Available at <https://unfccc.int/wim-excom/sub-groups/TFD>.
- United Nations General Assembly (UNGA)
- 2018 *Intergovernmental Conference to Adopt the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, Outcome of the Conference*. Available at <https://undocs.org/en/A/CONF.231/3>.
- 2020 *Human Rights of Internally Displaced Persons. Report of the Special Rapporteur on the Human Rights of Internally Displaced Persons, Cecilia Jimenez-Damary*. Available at www.undocs.org/A/75/207.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
- 2018 *Mapping of Existing International and Regional Guidance and Tools on Averting, Minimizing, Addressing and Facilitating Durable Solutions to Displacement Related to the Adverse Impacts of Climate Change. WIM TFD II.4*. Available at <https://environmentalmigration.iom.int/sites/environmentalmigration/files/WIM%20TFD%20II.4%20Output.pdf>.
- United Nations Human Rights Committee
- 2020 *Ioane Teitiota v. New Zealand* (advance unedited version). CCPR/C/127/D/2728/2016, 7 January. Available at www.refworld.org/cases,HRC,5e26f7134.html.
- United Nations Network on Migration (UNNM)
- n.d. International Migration Review Forum. Available at <https://migrationnetwork.un.org/international-migration-review-forum-2022>.
- United States White House Executive Order
- 2021 *Rebuilding and Enhancing Programs to Resettle Refugees and Planning for the Impact of Climate Change on Migration*. 4 February. Available at www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/02/04/executive-order-on-rebuilding-and-enhancing-programs-to-resettle-refugees-and-planning-for-the-impact-of-climate-change-on-migration/.
- Université de Neuchâtel
- 2018 CliMig Database on Migration, Climate Change and the Environment. Available at www.unine.ch/geographie/climig_database.

Verchick, R.R.M.

2018 Can 'loss and damage' carry the load? *Philosophical Transactions of the Royal Society A*, 376. Available at <https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsta.2017.0070>.

Villegas Rivera, F.E.

2014 *Impact of Mexico's 3 × 1 Program for Migrants and Collective Remittances*. Latin American Research Centre, University of Calgary. Available at <https://larc.ucalgary.ca/publications/impact-mexicos-3-x-1-program-migrants-and-collective-remittances>.

Vinke, K., J. Bergmann, J. Blocher, H. Upadhyay and R. Hoffmann

2020 Migration as adaptation? *Migration Studies*, 8(4):626–634. Available at <https://academic.oup.com/migration/article/8/4/626/6039497?login=true>.

Warner, K. and T. Afifi

2014 Where the rain falls: Evidence from 8 countries on how vulnerable households use migration to manage the risk of rainfall variability and food insecurity. *Climate and Development*, 6(1):1–17.